

55.24

1175.253

05-
Б-21

БАЛЫШАВІК БЕЛАРУСІ

6
ЧЭРВЕНЬ

МВНСК

1927

АДЧЫНЕНА ПАДПІСКА НА 1927 ГОД

на беларуск. часопісь
літаратуры, політыкі,
экономікі, гісторыі

„Полымя“

(ШОСТЫ ГОД ВЫДАНЬНЯ)

ПАД РЕДАКЦЫЯЙ:

З. Жылуновіча, М. Зарэцкага і Я. Ліманаўскага

У ЧАСОПІСІ ПРЫМАЮЦЬ УДЗЕЛ САМЫЯ ВЫДАТНЫЯ
БЕЛАРУСКІЯ ЛІТАРАТУРНЫЯ І НАВУКОВЫЯ СІЛЫ

У НАСТУПНЫМ 1927 ГОДЗЕ

У СКЛАД СУПРАЦОЎНІКАЎ УВАХОДЗЯЦЬ:

Адамовіч А., Адамовіч Я., Александровіч А., Арэшнікаў П.,
Байкоў М., Валіцкі А., Барашка І., Білецкі А. проф. (Харкаў),
Бынаеўскі Н., Быхоўскі Б., Бядуля З. (Ясакар), Бузук П. проф.,
Бонч-Асіадзіўскі А. (Масква) Барычаўскі А. проф., Багдановіч А.,
Васілеўскі Д., Вольны А., Вольфсон С. проф., Гартны Ц. (Жы-
луновіч), З. Гарэцкі М., Гарабурда К., Гарыні Г., Гарбазевіч В.,
Грамыка М., Гураў А., Глебка П., Грэдынгер М. проф., Гарчы-
каў І., Драйзін Ю., Дзіржаўскі У., Дружыца В., Жарскі П., Жа-
рынаў З. проф., Жылка У. (Прага), Журба Я., Замойні І. проф.,
Зарэцкі М., Зімёнка А., Ігнатаўскі Ус. проф., Імшчэнік Ф., Кар-
клін М., Каліноўскі У., Кацэнібоген С. проф. (Саратаў), Каган Л.,
Канаплін Н., Колас Я. (Тарас Гушча), Купала Янка, Кісель Я.,
Круталевіч А., Лёсік Я., Ліманаўскі Я., Маракоў В., Марук Я.,
Моркаўка А., Милешка М., Некрашэвіч С., Нёманскі Я., Нісано-
віч М., Нодэль В. (Ташкент), Онішэвіч Л. (Кіеў), Падабел Я.,
Пічэта У. проф., Пушча Я., Пітроніч Я., Пятуховіч М. проф.,
Сэрбэнта В., Сянкевіч А., Трус П., Харовіч А., Хэрсонскі Х.,
Халібізавіч Я., Хмарка, Цыбікевіч Я., Цыбікевіч Аляксандар, Чарвя-
коў А., Чарнушэвіч З., Чарот М., Чорны Кузьма, Чарнушэвіч Н.,
Шатэрыні М., Шыпіла І., Шлюбскі А., Шульман М., Шчакаці-
хі М., Шукевіч-Трацяцкаў Р. і інш.

ЧАСОПІСЬ „ПОЛЫМЯ“

ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ПАЎТАРА МЕСЯЦЫ (8 КНІЖАК НА ГОД)
РАЗМЕРАМ КОЖНЫ НУМАР 12 ДРУКАВАНЫХ АРКУШОЎ.

Гадавыя падпішчыкі на 1927 г. атрымваюць у дадатак
па дзеве кніжкі твораў па выбару наст. пісьменнікаў:
Янкі Купалы, Якуба Коласа, Цішкі Гартнага, Зым. Бядулі, Міхася
Чарота, М. Зарэцкага, Кузьмы Чорнага, Ул. Дубоўкі, Янкі Не-
мэцкага, Анатоля Вольнага, Максіма Гарэцкага, Крапівы, П.
Труса; па выбару адзін з двух партрэтаў у 9-ці фарбах—стар-
шыні ЦВК СССР і БССР т. Чарвякова А. ці старшыні Саўнар-
кому БССР т. Адамовіча Я.

Поўгадавыя падпішчыкі атрымваюць у дадатак адну кніжку твораў
па выбару з пазначаных пісьменнікаў, пры гадовай падпісцы на
часопісь падпішчыкі зразу атрымваюць па адной кніжцы разам з
атрыманням першага нумару „ПОЛЫМЯ“ на 1927 год

ПАДПІСНАЯ ЦАНА: На год . . . . . 10 руб. — кап.
„ 6 месяцаў . . . . . 5 руб. — кап.
„ 3 месяцы . . . . . 2 руб. 50 кап.

АСОБНЫ НУМАР КАШТУЕ 1 руб. 50 кап.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА: у рэдакцыі часоп. „Полымя“ (Менск,
Савецкая 63); у кнігарні Бел. Дзярж. Выдавецтва № 1 (Менск, вугал
Ленінскай і Савецкай, 19); па ўсіх акруговых аддзяленнях Бел.
Дзярж. Выдавецтва; па ўсіх паштовых аддзяленнях; у Маскоўскім
прадстаўніцтве Бел. Дзярж. Выдавецтва і ў канторы падпіскі на га-
зеты „Правда і „Известия“ (Менск, Савецкая 61).

55.2.4

Пролетары ўсіх краёў, заўчайцеся!

7 /

БАЛЬШАВІК БЕЛАРУСІ

ЧАСОПІСЬ ПОЛІТЫКІ І ПРАКТЫКІ
ПАРТЫЙНАЙ ПРАЦЫ
О Р Г А Н Ц К К П (б) Б

86 /

№ 6
Ч Э Р В Е Н Ь

МЕНСК — 1927

Галоўлітбел № 25762.

(2000 экз.).

2 дзярждрукарня БДВ № 2492.

Літаратурныя аб'яднанні ў БССР

Найноўшая беларуская літаратура да кастрычнікавага перыяду складаецца з такіх пісьменьнікаў як Я. Купала, Якуб Колас, Ц. Гартны і З. Бядуля (Самуіл Плаўнік).

Гэта літаратура так званага адраджэнцкага перыяду, які на-ступіў у часы рэвалюцыі 1905-06 г.г. У літаратуры гэтага часу пера-важваюць галоўным чынам соцыяльныя і нацыянальныя матывы. За часы самае цёмнае рэакцыі (1907-1912 г.г.) мы назіраем у творчасці Я. Купалы і Я. Коласа покліч да барацьбы за нацыянальнае і куль-турнае адраджэнне, за захаванне беларускай „душы“ і мовы. Ёх поэ-зія, абвешная сумам, прасякнута ненавісьцю да нацыянальнага ўціску і панюў, яна заклікае на барацьбу за соцыяльнае і нацыянальнае вы-зваленне. Сыны бедных сялян—памянёныя песняры ў сваіх соцыяль-ных імкненнях ня йдуць далей імкненняў таго-ж сялянства—гэта прыдбаць сабе кавалачак зямлі і ня мець над сабою апекі пана і цар-скага чыноўніка.

Старэйшае пакаленне беларускіх пісьменьнікаў не адразу прый-шло да Кастрычніка. Тыя творы, што яны далі ў перыяд 1917-1921 г.г. яшчэ прасякнуты адраджэнцкімі матывамі. Гэта мы бачым у драме Я. Купалы „Тутэйшыя“, дзе польскі окупант становіцца на адну дошку з расійскім балшавіком. Тое-ж самае гучыць і ў вершы Я. Коласа, прысьвечаным Рускай умове.

Матывы адраджэння, якія зьяўляліся фактарамі рэвалюцыйнымі да кастрычніка, робяцца сваёй праціўлежнасцю пасля таго, як про-летарыят, узяўшы ў свае рукі ўладу і вызваліўшы працоўныя масы ад соцыяльнага ўціску, прынёс гэтым масам і нацыянальнае вызва-ленне.

Абвясчэнне беларускай дзяржаўнасці савецкай уладай, ра-шучае правядзенне нацыянальнай політыкі пад кіраўніцтвам ко-муністычнай партыі, мерапрыемствы па падняццю беларускае куль-туры і эканомікі разьбіваюць халадок ведавер'я сярод беларускіх пісьменьнікаў да політыкі саветаў і камуністычнай партыі. Першым на старонкі савецкай прэсы прыходзяць Я. Колас, З. Бядуля. Трохі пазней зьяўляецца Я. Купала.

Найбольшую творчасць выяўляе Я. Колас. У шэрагу апавядань-няў ён дае рэалістычныя малюнкi вайны, ваеннага камунізму, нэп'у. У апошнім сваім творы, „На прасторах“ Я. Колас аканчальна пары-вае з ідэаламі свайго галоўнага гэроя з поэмы „Новая Зямля“, ідэ-аламі аб сваім уласным кавалку зямлі, і на шырокіх палотнах малюе новае калектыўнае будаўніцтва—асушку вёскаю балота.

Нейк асобна стаіць у групе старых пісьменьнікаў poeta Цішка Гартны.

Рабочы-рамеснік, ён яшчэ да рэвалюцыі пяе ў сваіх вершах аб працы грабара і гарбара і малюе дробную кустарную майстэрню з яе потагоннай сыстэмай. Член КП(б)Б Гартны ў сваёй творчасці стаіць на пралетарскіх пазіцыях.

Старыя пісьменьнікі да апошняга часу не ўваходзілі з ні ў якое літаратурнае аб'яднанне і групаваліся галоўным чынам навакол літаратурнага журналу „Полымя“. У даны момант яны ўвайшлі ва Ўсебеларускую Фэдэрацыю Савецкіх поэтаў і пісьменьнікаў.

Літаратурнае аб'яднанне „Маладняк“

Кастрычнікавая рэвалюцыя, якая выклікала буйны рост культурнага будаўніцтва на Беларусі, высувала з пластоў рабочых і сялян новую фалангу поэтаў і пісьменьнікаў, як М. Чарот, Кузьма Чорны, М. Зарэцкі, А. Александровіч, Крапіва, А. Дудар, У. Дубоўка і інш.

Гэтая маладая літаратурная раць у сваёй заяве, апублікаванай пад назваю „Заміж дэкларацыі“ абвясціла, што „Ўсебеларускае аб'яднанне поэтаў і пісьменьнікаў“ арганізавалася дзеля таго, каб ажыццявіць у беларускай мастацкай літаратурнай творчасці ідэі марксызму і ленінізму.

І сапраўды. Маладняк цалкам у першыя гады ня толькі паяў на ўнісон рэвалюцыі, ён зьяўляўся фактычна трубадурам рэвалюцыі. Праўда, маладыя поэты давалі галоўным чынам лірыку, але іх песьні, абвешаны дымкай рэвалюцыйнага романтизму, былі прасякнуты вераю ў рэвалюцыю, поўны заклікаў да барацьбы, да творчасці.

Такімі зьяўляюцца „Босыя на вогнішчы“ М. Чарота, поэмы „Ленін“, „Карчма“, „Марына“ таго-ж аўтара, песьні аб горадзе маладога поэты Александровіча, апавяданні аб комсамолі, аб жыцці вёскі М. Зарэцкага, песьні А. Дудара і інш.

Маладняк рос і якасна і колькасна.

Ён ня толькі зрабіў працу па аб'яднанню і згуртаваньню рэвалюцыйных беларускіх пісьменьнікаў, але і па іх ідэалёгічнаму і мастацкаму выхаванню.

Разгарнуўшы сваю дзейнасьць у відзе шырокай літаратурнай арганізацыі, якая цесна злучана з усёю грамадзкаю працаю партыі і комсамолу, Маладняк таксама адыграў значную ролю, дапамагаючы прыцягнуць шырокія колы маладой беларускай інтэлігенцыі да ўдзелу ў культурным будаўніцтве БССР пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі.

Вырасшы з рэвалюцыйнай барацьбы рабочых і сялян за сваё соцыяльна-політычнае і нацыянальнае вызваленне, Маладняк упаяў у сябе не адволькавыя па сваёй соцыяльнай прыродзе элементы, якія былі спаяны суб'ектыўнай рэвалюцыйнасьцю і захоплены рэвалюцыйнай романтикай барацьбы. Такі неадволькавы склад Маладняку замыкаў у сябе патэнцыяльныя магчымасьці дыфэрэнцыяцыі. Рост матэрыяльнага дабрабыту і культурнага ўзроўню мас, павялічэньне іх актыўнасьці, разьвіцьцё клясавага расьслаеньня як у горадзе, так і ў вёсцы не маглі ня спрыяць дыфэрэнцыяцыі ў шэрагах Маладняка. Як вынік гэтага мы мелі выхад групы маладых пісьменьнікаў і заснаваньне ў чэрвені 1926 году новага літаратурнага аб'яднаньня „Ўзвышша“.

Процэс дыфэрэнцыяцыі ўнутры Маладняка цягнуўся і далей. Ня так даўно адкалолася новая група маладых пісьменьнікаў, якая ў значнай меры адбівае ў сваёй творчасці сялянскія, а таксама ўпадніцкія настроі.

Цяпер Маладняк налічвае ў сваіх шэрагах каля 60 членаў. Амаль па ўсіх акругах БССР маюцца маладнякоўскія філіі, якімі кіруе ЦБ Маладняка.

Апроч акруговых філій па раёнах і вёсках існуюць групы Маладняка, якія працуюць на правах студый пад непасрэдным ідэёвым кіраўніцтвам комсамолу. ЦБ Маладняка кіруе мастацкім выхаваннем груп.

Літаратурнае аб'яднанне „Ўзвышша“

У сваёй дэкларацыі „Ўзвышша“ з аднаго боку заяўляе што, — „мастацтва павінна быць работніцкім і сялянскім па матэрыялу, культурным па спосабах апрацоўкі матэрыялу і класава-пролетарскім па сваёй ідэянасці і духу (мастацтвае выражэнне ўсведамлення сябе, як класы для сябе). Яго „форма“ — нацыянальная, змест „пролетарскі“. З другога боку ўзвышаўцы адхіляюць неабходнасць служэння мастацтва рэчаістасці... „факт бурапеннай і самагоннай творчасці; або „правоучительной“ і „протокольной“ творчасці, службовай казёнай радасці, выяўляе сабою ў літаратурным руху тэндэнцыю адмаўлення... Заміж мастацтва даецца: „літаратурныя прысмакі, забелку або прыстрахі з мэтай вырашэння надзенных асабістых задач і задавальнення сваіх асабовых (поэты ці пісьменьнікі) інтарэсаў“.

І дэкларацыя і арганізацыйныя формы „Ўзвышша“ ў значнай меры зьяўляюцца сколкам з украінскай Вапліте (Вільна Акадэмія Пралетарскай Літэратуры).

Калі судзіць па першаму нумару журнала „Ўзвышша“, дык нельга не згадзіцца з тым, што „Ўзвышша“ імкнецца цвёрда правадзіць аспруныя прынцыпы дэкларацыі ў сваёй творчасці. Характэрным зьяўляецца тое, што ў творчасці ўзвышаўцаў амаль абходзіцца сучаснасць. Калі-ж яны і аддаюць нейкую дань савецкай рэчаістасці, дык маююць яны яе ў жоўтых ды часта і ў цёмных тонах; на савецкую рэчаістасць глядзяць яны якась збоку. Вершы, проза, якія трактуюць аб сучаснасці прасякнуты пэсымізмам і ўпадніцтвам. Думкі поэтаў кожнай страфою рвуцца ў мінулае або будучыну. А як-жа з сучаснасцю?

Гавораць аб лістох клёну, поэт Я. Пушча пая:

Жыцьцё іх—нядоля ліхая
Цярыёвы вянок Беларусі...

Плач струны за сэрца хапае
Ліецца са струн Апалона.

Або ў другога поэты, С. Лужаніна, сучаснасць—гэта восень:

„Над далінамі восень. Плачуць ліпы лістамі.
Плачуць ліпы лістамі... Плача поле і сад.
Гэта пойдзе і прыдзе ды йначай паўстане
Ды йначай паўстане былая краса“.

У групе „Ўзвышша“ аб'яднана найбольш талентная група пісьменьнікаў, якая дае з мастацкага боку найлепшую прадукцыю. Ёсць надзея, што іх суб'ектыўна шчырая заява працаваць над замацаваннем справы пролетарскай дыктатуры пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі будзе ажыццэўлена. Гэтаму ў значнай меры можа дапамагчы марксысцкая крытыка, і з другога боку палепшанне матэрыяльных умоў беларускіх поэтаў і пісьменьнікаў. Група „Ўзвышша“ выдае журнал пад тою-ж назваю, а таксама кніжніцу „Ўзвышша“.

Яўрэйскае літаб'яднаньне „Юнгер Арбэйтэр“

Організацыйная структура групы наступная: членам літгрупы зьяўляецца пісьменьнік, які стаіць на пляцформе „Вапп'а“. Вакол аб'яднаньня групуецца малады актыў (15 чалавек) які зьмяшчае свае творы на літаратурнай старонцы „Юнгер Арбэйтэр“. Існуюць літаратурныя групы і на мясцох—Віцебск, Полацк, Магілёў, Мозыр, Гомель, Ворша—якія падтрымліваюць з Менскай групай сталую сувязь.

У творчасьці перавышае галоўным чынам поэзія; прозы слабава-та. Творы літгрупы зьмяшчаюцца ў журнале „Штэрн“ і ў мясцовых яўрэйскіх газетах. Групаю выдадзены літаратурны зборнік „Кэл“ і зборнік піонэрскіх песень. Робяцца пераклады некаторых беларускіх пісьменьнікаў. Па сацыяльнаму складу з 13 чалавек групы 6—рабочыя, з іх пяць працуюць у станка, рэшта—служачыя. Тры члены групы працуюць у вобласьці крытыкі і даюць бібліяграфічны матэрыял для газэт Беларусі.

Расійская група „Звенья“

Група налічвае 14 асоб. Маюцца філіі ў Віцебску і Бабруйску. У групу аб'яднаны пісьменьнікі самых розных напрамкаў—Нео-Лэф, Вапп, Перевэл. Група друкуецца на старонках газэты „Звезда“ і іншых газетах, што выходзяць на расійскай мове. Групаю выпушчана некалькі невялічкіх зборнікаў. Пры рознакаляровым складзе групы цяжка гаварыць аб яе ідэалёгічным абліччы. Дасягненьні ў вобласьці мастацкае творчасьці слабыя ў падаўляючай большасьці групы.

У апошнія часы з групы выдзелілася сем пісьменьнікаў, галоўным чынам сялянскіх, якія арганізавалі філію Маскоўскага „Перевала“ і ні з боку ідэалёгічнага, ні з боку формальнага група покуль што сябе яшчэ ня выявіла.

Агульныя ўвагі

Вот наогул кароткая характарыстыка літаратурных груп на тэрыторыі Беларусі. У гэтых нататках я закрануў толькі ідэалёгічны бок творчасьці беларускіх пісьменьнікаў і поэтаў. Недахоп месца і часу не пазваляе разгледзець творчасць з боку мастацкага. У гэтай вобласьці мы маем вялікія дасягненьні, асабліва ў беларускай літаратуры. Шмат твораў як старых, так і маладых пісьменьнікаў перакладзена на нямецкую, чэскую, італьянскую і іншыя чужаземныя мовы. Такія рэчы, як апавяданьні „Новая Зямля, поэма“ „Сымон Музыка“—Я. Коласа; „Сон на кургане“, „Раскіданае гняздо“—Я. Купалы, „Босыя на вогнішчы“, М. Чарота і творы Ц. Гартнага, К. Чорнага, У. Дубоўкі можна аднесці да клясычных твораў як па форме, так і па зьместу. Ёсць спробы і досыць удалыя ў галіне складанага апавяданьня, роману, драмы.

Адным з вялікіх недахопаў зьяўляецца амаль поўная адсутнасьць марксысцкіх крытыкаў. Ёсць невялікая група таварышоў, якая час ад часу ўдзяляе свой дасуг пытаньням крытыкі, але гэта робіцца таксама, між іншым. У задачу дня ўваходзіць утварэньне хоць-бы невялікага кадру крытыкаў марксысцкіх. Гэтага патрабуе тое складанае становішча, якое мы перажываем і якое знаходзіць сваё выяўленьне ў мастацкай літаратуры. Выхаваньне літаратурнага маладняка, выпраўленьне хібаў немагчымы, калі кожная літгрупа і кожны пісьменьнік будучы адданы самым сабе. Утварэньне Ўсебеларускай фэдэрацыі пісьменьнікаў, якое адбылося, таксама будзе спрыяць як мастацкаму, так і ідэалёгічнаму афармленьню беларускіх пісьменьнікаў.

Індывідуальная і масавая агітацыя

Мы жывём у эпоху, нязвычайна прад'яўляючую да партыі значна, супроць мінулага, павышаючыся і ускладняючыся запатрабаванні.

Усёй сваёй працай павышаючы і ускладняючы змест, запатрабаванні і тэмп жыцця працоўных, мы тым самым абавязваем і саміх сябе да павышэння ступені нашага развіцця, да ускладнення і удасканалення прыладаў і сродкаў нашага уплыву на масы.

Найменшае адставанне, найменшае таптанне на месцы — згубна для нашага кіраўніцтва.

Пасувацца ўперад і вышэй — вось моцная лёгіка няўхільна ўсходзячага процэсу, кіруючым фактарам якога гісторыя выбрала нашу партыю.

І ў шэрагу сродкаў, якія партыі трэба зрабіць больш удасканаленай прыладай нашага уплыву на масы і адначасна больш дасканаленай прыладай унутрыпартыйнага ўзросту, — найбольшае месца павінна быць адведзена агітацыйнай і прапагандысцкай працы індывідуалаў.

Выпячванне індывідуальнай агітацыі і прапаганды тым больш настойліва дыктуецца нам, што колькасна-якасна вырасшая партыя вычэрпываюча скарыстаць усю знаходзячуюся ў ёй энэргію на адной масавай працы не змагла-бы, — папершае; і, падругое, не змагла-б так цесна і ўсебакова ўвязацца з масамі, як гэтага патрабуюць інтарэсы кіраўніцтва.

І як-бы добра не пастаўлена была масавая праца, яна ніколі ня зможа унесці ў змест уплыву на тыя элементы інтымнасці, пранікнутасці, адпаведнасці запатрабаванням і ўзроўню развіцця кожнага асобнага слухача, якія толькі даступны ў працы індывідуала.

Індывідуальная агітацыя дыктуецца нам і тымі абставінамі, што масавая праца часам зусім ня можа ўцягнуць у сферу свайго уплыву цэлы шэраг грамадзка-працоўных праслоек, альбо вычэрпываюча ўцягнуць іх, як напрыклад: дамашніх гаспадынь, дамашніх наймітак і працоўных, па роду сваіх заняткаў, адарваных ад сканцэнтравана-групавых kolekтываў, як шэраг профэсій саюзу Рабземлес, працаўнікоў Нарсувязі, батракі і г. д. і г. д.

І, урэшце, задачы ўнутры-партыйнага росту, якія вымагаюць трэніравання ўсіх сілаў партыі, — усё гэта разам узятае, стаўляе перад нашымі ячэйкамі задачы індывідуальнае агітацыі і прапаганды, як задач, якія папаўняюць задачы масавай працы, падрыхтоўваюць і замацоўваюць вынікі іх, як папаўняючыя спосабы ўнутры-партыйнага выхавання.

Такім спосабам, усебакова відавочна, што індывідуальная агітацыя патрэбна, што значэнне яе ўсебакова вялікае.

І аднак-жа, і цяпер яшчэ, пасля даволі доўгага перыяду практыкавання індыўідуальнае агітацыі, для шырокіх мас партыі застаецца шмат няяснасці на гэтым важкім вучастку нашае працы.

Вельмі няяснае, перш за усё, пытаньне аб гранях, якія адмяжоўваюць агітацыю індыўідуальную, ад агітацыі масавай.

Чаму індыўідуальная агітацыя называецца індыўідуальнай,—таму мо', што агітатарам зьяўляецца індыўідуум, альбо таму што індыўідуум зьяўляецца агітуемы? Вельмі відавочна, што ня факт агітацыі адзінаю асобаю адрозьнівае індыўідуальную агітацыю ад масавай, бо на арганізаваным партыяй масавым сходзе агітацыю таксама можа вясці адзін толькі індыўідуум.

Зноў-жа і другая прымета,—налічча толькі адзінага аб'екту агітацыі—ня можа зьяўляцца неабходнаю і дастатковаю прыметаю індыўідуальнае агітацыі, бо магчыма, што аб'ектам індыўідуальнае агітацыі будзе і не адзін, а двое-трое і г. д. альбо нават адна, ці некалькі сем'яў. Не адмовіцца-ж партыя у сваёй індыўідуальнай агітацыі ад разьвіцця і абароны бягучых лезунгаў партыі ў гутарцы з беспартыйнымі сялянамі ў вёсцы альбо рабочымі на фабрыцы ці заводзе толькі таму, што слухачамі, удзельнікамі гутаркі будуць не адзінкі?

У чым-жа тады неабходныя і дастатковыя прыметы, якія-бы адрозьнівалі агітацыю індыўідуальную ад агітацыі масавай. Масавае агітацыя абавязкова мае на мэце адначасовае прысутнічаньне большай альбо меншай колькасьці індыўідуумаў, чаго абавязкова агітацыя індыўідуальная на мэце ня мае.

Масавае агітацыя, як правіла, дакладна прадугледжвае час, месца і тэму агітацыі, чаго зноў-жа, як правіла няма і быць ня можа ў агітацыі індыўідуальнай.

І ўрэшце істотнае гэта тое, што на масавую агітацыю партыя звычайна вылучае спецыяльных агітатараў, а к агітацыі індыўідуальнай партыя абавязвае, пры ўсякім выпадку ўсіх камуністых: „Кожны камуніст павінен быць агітатарам за партыю і савецкую ўладу (з рэзолюцыі XIII Зьезду УКП(б)).

І благі, вельмі благі, быў-бы наш партыйны склад, калі-б кожны з партыйных індыўідуумаў у штодзённым жыцьці і сваёй працы не зьяўляўся-бы больш, альбо менш талентным, больш-менш актыўным.

І ў гэтым напрамку ня шкодзіла-бы нашу шэраговую масу добра азнаёміць з індыўідуальнай працай бальшавікоў-падпольнікаў, якія ўмудраліся быць найактыўнейшымі індыўідуаламі знаходзячыся нават за кратамі.

Камуністы-рабочы, камуністы-селянін, камуністы ў станка, у сахі, у канцэлярыі, у сям'і, у тым ці іншым крузе зносінаў—не камуністы, калі ён не зьяўляецца там штодзённым агітатарам, штодзённым прарадніком ідэй і задач партыі, змагаром за іх.

Такім чынам зразумела, што асноўнай розніцай агітацыі індыўідуальнае ад масавай зьяўляецца абавязальнасьць яе для ўсіх камуністых яе штодзённасьць, паўсюднасьць незалежна ад ліку аб'ектаў агітацыі.

Ну а тэматычна, па зьместу, ці можа і ці павінна індыўідуальная агітацыя розніцца чым небудзь ад агітацыі масавае?

Ужо з тае ролі, якая папаўняе масавую агітацыю, якая падрыхтоўвае, замацоўвае і разьвівае вынікі яе,—ролі, якую мы вышэй ахарактарызавалі, відавочна, што агітацыя індыўідуальная па сваёму зьместу, у асноўным, павінна поўнасьцю супадаць з зьместам агітацыі масавае.

да канфузу. Гым больш трэба скончыць, што індывідуальная агітацыя ня можа з'яўляцца монопольнай адзінак, а прадстаўляе абавязак кожнага партыіца.

Трэба скончыць з самазлучэннем на гэтым важнейшым вучастку нашай працы, кансолідаваўшы індывідуальныя высілкі праз прыняжыныя да індывідуальнай агітацыі ўсіх сяброў партыі, падпарадкаваўшы, у асноўным, змест гэтай агітацыі задачам агітацыі масавай.

Кожны партыец не прымацоўваецца, а сам выбірае сабе больш менш сталую срэгу сваёй індывідуальнай агітацыі, даводзячы да ведама ячэйкі аб выбранай срадзе.

На кожным моманту індывідуальнай агітацыі, падобанай з задачай масавай агітацыі, ячэйка павінна даваць узорныя, логічна-тэматычныя і метадычныя паказы.

Вучот вопыту масавай агітацыі таксама пазнен праходзіць у ўвясці з вучотам вопыту агітацыі індывідуальнай, што не выключае, разумеючы, плянамерных спецыяльных нарад ячэйкі на пытаннях індывідуальнай агітацыі.

Толькі на выліках масавая агітацыя, увязанай з агітацыяй індывідуальнай, мы зможам меркаваць аб паспяховай ці не паспяховай яе апрацы.

І такая пастапоўка ўсёй нашай агітацыі, значна падняўшы ўровень актыўнасці ўсёй партыйнай калектыву, з'яўляе выключную адказнасць асобных адзінак за паспяховай працы, пераносачы яе на кожнага, без выключэння, сяброў калектыву.

А апраца ў гэтым выпадку будзе змяшчацца адна з важнейшых задач нашага партыйнага дня.

Інструктарская праца

Необходимость кардинального изменения партия знает, кибулицтва, усе узрастлююче значення жидова кибулицтва на усей системе парт-
тинной працы чым да іх, тым усе настольвей высочайше пытанье аб
улучшэнні парт-иниля інструктажа, аб адноўленні месца аднаўдаю-
чага яго значэнню і задачам.

Для этого у атеистов час адекватности необходимо, обговаривая и распробовывая теорию, пытаться, привыкая к наставлению и инструкциям, правды и ее рационализации.

У 1991ггм артыкуле я хачу застанавіцца на некаторых з 1991гх
вытанняў

Перш за ўсё аб характары аб'ектывізму. Якое месца павінны займаць аб'ектывізм і суб'ектывізм у пачатках псіхалогіі?

Да сімала анонімна часу і не ў вярнутах аб'ектаў пераваж-
валі суцэльныя даследаванні, і ні даследаванні гэтых арганізацый.
Даследаванні пласавых галін працы ні зусім не практыкаваліся,
ці пранізваліся, як рэдка і ўключэнне Гэта часткова глуміцца
нам, што ў пачатку прац партыйных камітэтаў рэдка ўключаліся вы-
лучэнныя альбо праверка інжыніраваных асобных галін працы, найбольш
важных для даследавання арганізацыі, а часцей усё ўключаюцца да-
клады ніжэйшых партарганізацый.

[illegible]

Із цієї значить, що такою речу абстрактивні павинны кінчатковы вшынуць сцельныя, і тым і друкя збсьгцвяны павинны у
необходнай пропорцы злучацца ў плянах парткомау.

На зунд, і пры правядзенні сумесных аб'яднальных усім ня трэба толькі абходзіцца ўсе сабе жадны і старанна арганізацыі. Такім чынам будзе не пад сілу для атрымання вынікаў і здольнасця структура і аб'ява вытвараць у тэрміновым асяродку. У кожным асобным выпадку пры складанні плану даследавання і пры яго правядзенні неабходна выхадзіць з асаблівасцей данай арганізацыі і з тых даследаванняў, якія ў дзны момант з'яўляюцца найбольш важкімі. На гэтых пачатках трэба, існуючым чынам і скончыць працу увагу і на аснове іх правяраць і дасягаць алімпіады працы арганізацыі.

Абсолютными являются обязанности перед партией, а относительными — перед обществом и государством. Обязанности перед партией являются первичными, так как без них невозможна деятельность партии, а следовательно, и государства. Обязанности перед обществом и государством являются вторичными, так как они возникают только после того, как человек становится членом партии. Эти обязанности являются производными от обязанностей перед партией. Таким образом, обязанности перед партией являются первичными, а обязанности перед обществом и государством — вторичными.

Як правило, перед кожним зослідженням повинен складатися план його. Методом, як план зослідження зацвявджується на оргнара-

новішча партарганізацыі і волыту яе працы; ён павінен сачыць за свачасовым выкананнем важнейшых партыйных дзяржаўных і прыватна-гаспадарчых вышэйшых органаў або гэтай арганізацыі, інструктар павінен таксама рабіць практычную дапамогу адпаведным партыйным арганізацыям у правядзенні ў жыццё чарговых задач, якія ставіць партыя, шляхам прапрацоўкі пытанняў на месцы, перадачы волыту іншых арганізацый і г. д. Апрача таго, інструктар павінен браць удзел у падборы кіруючых працоўнікоў прымацованых раёнаў, а таксама прыцягвацца і удзельнічаць у працы розных аддзелаў парткому, саветскіх, професійных, коопэратывных і іншых арганізацый па пытаннях, звязаных з прымацованымі раёнамі і для правяркі выканання гэтых арганізацыямі рашэнняў парткому адносна прымацованых раёнаў. Вось круг абавязкаў інструктара ў прамежках паміж выездамі. Вядома, па заданнім Зап. Оргадзелу і сакратара парткому інструктар можа прыцягвацца і к іншым працам, але ў кожным асобным выпадку неабходна браць пад увагу простыя абавязкі інструктара і, па магчымасці, не адрываць яго ад іх.

Інструктары павінны мець для карыстання дзяржаўную літаратуру (даведнік партыйнага праваўніка і г. д.) а таксама кіруючую і перыядычную літаратуру і важнейшыя партыйныя пастановы (пастановы партыйных зездаў, канферэнцый, пленумаў ЦК КП(С)Б, акруговых канферэнцый і г. д.) Паміж іншым неабходным, каб такога роду літаратура і матэрыялы падбрана былі ў Оргадзеле парткому ў ліку экзэмпляраў адпавядаючых ліку інструктароў і каб яны захоўвалася ў партыйных камітэтах і пры замене інструктароў.

А. Лебедев

О руководстве низовым советским аппаратом

(Факты взяты из материалов НК РКИ)

Проведенное ЦК и ЦКК КП(б)У изучение деятельности низовых советских органов, обусловленной постановлениями высших органов нашей партии особенно после XIV партконференции, говорит наряду с значительными достижениями по руководству низовым аппаратом, о существенных недостатках. Вопрос же о руководстве, улучшении его усугубляется тем, что низовые органы в силу нескольких причин довольно слабы, имеют малоподготовленный состав работников. Кроме того, слабость наших партакчеек на селе и их работы не дает возможности наладить им достаточное руководство. Это, во-первых. Во-вторых этого же требует наметившийся переход низового совнаппарата от деятельности административной к работе по руководству хозяйственной жизнью деревни и ее культурным строительством. Деятельность низового аппарата усложняется, должно улучшиться и руководство им со стороны партии и вышестоящих советских органов.

Не имея возможности разобрать все формы руководства и связи между звеньями нашего совнаппарата, т. е. их очень много (от 10 до 15), остановимся на главнейших из них и наиболее распространенных.

Из-за непалаженности живой систематической связи и руководства со стороны Окрикков и РИК'ов сельсоветаи, наиболее распространенным способом является руководство бумажное. По окружные учреждения и части РИК'ов слишком много надежд возлагают на эту форму руководства, увлекаются ею и перебарщивают, здесь мы имеем наибольшее количество бюрократических извращений. Приведем несколько таких примеров, говорящих не только о бесполезности, но и о большой вредности такого руководства. Помимо уже известного факта о выполнении циркуляра ВСНАБ об учете инфузорной земли, трепляка, фосфоритов, песка, годного для производства стекла, железной охры и других полезных ископаемых, разосланного в окружные учреждения, которые разослали его по РИК'ам, а последние по советам, помимо этого приведем другие примеры. НКСобес предложил окружным отделам провести выявление проституток, с целью проведения борьбы с проституцией. Цель благая. Бобринский Окрсобес предложил всем РайКК(О)В выявить всех проституток, не указав способа. Некоторые РайКК(О)В разослали это распоряжение по советам, другие же отказались от такого поручения и ничего не сделали.

Один РИК просит все советы района провести учет пожарного инвентаря в совхозах. Бумажка идет по всем 10 советам, а совхоз во всем районе один. Комментарии к этим фактам излишни. Бывают и другого свойства недостатки в бумажном руководстве. Наркомзем разослал в апреле м. п. прошлого года циркуляр в округа о принятии

мер против возникновения эпидемии. Губернским Округу циркуляр посылается некоторым районом через 1 м.т.а, попадает в середине августа. Конечно, нужное мероприятие РИК'ом не обсуждено и ничего не сделано. Или еще: отдел сельского хозяйства посылает один циркуляр по РИК'ам, через два с лишним м.т.а этот же циркуляр посылается по РИК'ам же Инспекториатом Лесов.

В результате всего этого низовые органы стонут от наплыва на них бумажного моря, трехдневного подчас сложной работы, а иногда ничего не дающего. Прибавим к этому еще избыток всякого рода лент, распространяемых различными органами, с которыми ни для кого не нужных восторгов и мы должны будем прийти к выводу о необходимости сокращения до минимума поставки бумаг в низовые органы и более вдумчивого отношения ко всякому заданию.

Посылая такие бумажки, наши разветвленные в деревне органы забывают, что много скажется в скопке, где аппарат состоит из 2-3 крестьян-работников, нуждающихся в помощи.

Наиболее организованно проводится обследование специальными инструкторскими аппаратом некоторых органов. Но и здесь имеются очень существенные недостатки. Прежде всего, обследование очень милое, например, Гусский РИК и его учреждения в 1926 г. были обследованы 15 раз. Это с редкие обследования, о которых мы не говорим. Поступило этот РИК за год более 100 чел. из вышестоящих органов. Существенным недостатком обследований нужно считать то, что обследования часто не оставляют никакого материала на местах, не делают докладов учреждениям о проведенной работе и не приходят к обследованию сотрудников данного учреждения.

Обследования с советом членами РИК'ов проводятся без планов, без ясно поставленной цели обследования, без рабочей программы. Материалы в письменной форме тоже часто не оставляются и иногда даже не делаются записи в книгах посещений.

Много еще проводится обследование общего характера „вообще“ и недостаточно обследований отдельных органов работы низового аппарата, отдельных сторон жизни районов. Это не дает возможности изучить работу, как следует и достаточно наметить ту и более лучшей постановки ее. Основным же недостатком инструкторских работ является почти полное отсутствие инструктирования. Например, часто отмечается беспомощность в работе низового аппарата, но почти никогда не оказывается помощи по составлению планов и по налаживанию деловости. Мне же кажется, что мало указать, найти недостатки, нужно сделать ясными и пути к их устранению.

Таким образом, окружные и центральные органы часто проводят обследования (так же, как и бумажное руководство) не специально обслуживания низового совета и аппарата, не для него, а для себя. Используются ли все материалы обследований в органах обследованных — сказать трудно.

Основными причинами такой постановки работы являются:

1) Отсутствие контроля и руководства обследовательской работой. Офицеры не ведут учета обследований, проводимых этими органами, каждый отдел проводит эту работу самостоятельно.

2) Слабость инструкторского аппарата в округах. Этому вопросу на местах не уделяется должного внимания, в Губернском Округе за 1926 г. сменилось 10 инструкторов, не успевая проходить курс, как выразился один товарищ. Если принять во внимание, что работа инструктора довольно сложна, требует значительного навыка особенно при инструктировании, то такие явления нельзя считать нормаль-

ными и необходимо подбор инструкторского аппарата проводить самым тщательным образом. Кроме того, нужно не упускать из виду, что хорошо поставленная работа инструкторского аппарата дала бы возможность наладить проверку выполнения директив, область работы, имеющую в настоящий момент такое важное значение. Работу инструкторского аппарата нужно поставить так, чтобы она была важнейшей в нашей системе по 1) по осуществлению контроля за выполнением, 2) по выявлению причин неадекватности работы, и 3) по инструктированию, давая указания о постановке работы в обследуемых органах. При правильном использовании инструкторского аппарата, мы к этому будем иметь гораздо больше возможностей, чем при каких-либо других способах руководства и связи.

Для слова о практическом руководстве по работе низовых хозяйственных организаций. Окружные органы при утверждении смет, планов хозяйственной деятельности низовых органов иногда довольно формально подходят к вопросу, рассматривают не по существу, упуская возможность руководства развитием нашего хозяйства этим способом. Приведем несколько ярких примеров такого отношения к сел. хоз. артели „Искра“ Бобринского округа (Примеры из Бобр. окр. нами приводятся потому, что там было проведено обследование. Артель эта имеет все нужное для ее развития и когда то работала не плохо. Но в одно время Оксельсоюз приватиз артели жеребца, который для обслуживания крестьянского хозяйства не пригоден. Немного позднее „дати“ артели молотилку, не подходящую в местных условиях и потому стоящую мертвым капиталом. После этого артели „помогли“ приобрести трактор, приносящий ей пока одни убытки. В последних, кажется, обоих случаях, помимо Оксельсоюза, членом которого является артель, „помощником“ явился Цен.роземсклад. Эти „мероприятия“ поставили впоследствии артель в затруднительное положение и повели к развалу артели, которая сейчас реорганизуется. Этот пример говорит о неумелом руководстве, излишней опеке высших органов, не способствовавших правильному развитию артели. Это, несмотря на то, что в сельском хозяйстве мы имеем мало коллективов, и должны всеми мерами способствовать их развитию и развитию идеи коллективизма, а не наоборот, как получилось в данном случае.

Все больше начинает входить в практику работы советских органов устройство расширенных пленумов, проведение этих пленумов в сельсоветах и деревнях и устройству совещаний из работников одной отрасли. Путем этих заседаний и совещаний нашим органам удастся все больше и больше увязывать свою работу с трудящимися массами и влиять на них в обсуждении постановки работы и в самую работу. Для нас же в данном случае важно отметить возможность руководить работой низовых органов, помогать им. Особенно много дают совещания по отдельным вопросам работы (краткосрочные курсы), через них, обсуждая на них подготовку и методы проведения работ, наши органы имеют большую возможность руководить низовым аппаратом. К сожалению, часто совещания проводятся без должной подготовки к ним и поэтому не дают нужного результата, кроме того, не достаточно используются возможности, мало устраивается на местах таких совещаний.

Систематическое руководство со стороны низовых партийных организаций советской работой осуществляется слабее, чем по нисходящей советской линии, о чем мы выше говорили. Наши партийные организации на местах все еще не придают того серьезного значения вопросам руководства работой других организаций, какое необходимо на самом деле.

2. Бальшавік Беларусі.

Мы имеем большие достижения в области насыщения партийцами аппарата РКК'ов и даже с советов, что говорит к тому же и об огромном доверии со стороны крестьянской партии. Руководство партии увеличивается еще тем обстоятельством, что работники президиумов РКК'ов и селсоветов часто являются членами бюро Райкомов и сельских ячеек. Но это в аппарате РКК'ов и с советов. По другим же органам количество партийцев в аппарате значительно меньше и часто сходит на нет. Если взять кооперацию, то там партийцев уже меньше, особенно в хозяйственной, то же в КОЗ, добровольных обществах и т. д. Это все ставит перед нами задачу о необходимости больше о выделении партийцев на постоянную работу в эти органы, с одной стороны, и с другой — об усилении руководства другими, имеющимися у нас, способами.

Несмотря на наличие в аппарате советских органов значительного количества партийцев, работа фракций, даже при РКК'ах, и руководство через них проходит довольно плохо.

Прежде всего, фракции организуются не во время; например, при Российском РКК'е оформлена осенью 1926 г., несмотря на имеющуюся возможность сделать это еще же после выборов РКК'а. Такие факты говорят о том, что Райкомы не всегда придают нужное значение запросам партруководства о своевременности организаций фракций и правильности их работы при сельских и местечковых советах, КОЗ и других организациях говорить уже не приходится, а возможности к организации иногда имеются.

Вторая причина плохой работы фракций при РКК'ах является бесплановость. Фракции планов не имеют, поэтому Райкомы не могут установить систематическую увязку в работе (своей и фракции) и руководство фракциями. Важнейшие вопросы планов работы РКК'ов редко прорабатываются во фракциях и в Райкомах КОЗ'ов (кроме того Райкомы и помимо планов редко дают заданиям фракциям о проведении тех или иных мер, откуда среди вопросов, проработанных во фракциях преобладают мелкие, часто технического порядка, вопросы) — принципиального характера (в объеме работ данной фракции) почти отсутствуют.

Из всего сказанного получается, что руководство низовым советским аппаратом осуществляется в большей степени сверху вниз и менее местными партийными ячейками и даже Райкомами. Помимо слабости деревенских ячеек и недостаточной их приспособленности к работе, имеются другие причины, к устранению коих можно подойти сейчас же и кое-что можно сделать.

Прежде всего, иногда партийцы деревни не состоят членами крестьянских объединений (с хоз. и кредитная кооперация, артели КОЗ и т. д.), что затрудняет для ячеек возможность проводить свою работу в этих объединениях.

Слаба помощь в работе ячеек со стороны Райкомов. Подчас в РК, кроме секретаря, нет постоянных работников-партийцев, могущих в достаточной степени помогать в работе ячеек. Секретарь же перегружен работой в районных учреждениях и кампанейского характера, выезды же в ячейки требуют много времени из-за их разбросанности, и поэтому не может уделить должного внимания работе ячеек. Партии-работники районов (члены РК, в первую очередь) из-за перегрузки тоже не всегда могут быть использованы на этой работе. Кроме того, и сами РК не придают должного значения руководству работой ячеек и не все возможности используют. В налаживании этого рода руководства существенную помощь РК может и должен оказать инструкторский аппарат ОК, который, по моему, необходимо усилить.

Помимо всего этого, по моему мнению, работу РК в значительной степени обогатило бы более стройное организационное построение ячеек в местечках, где находятся районные центры. Во многих из них, несмотря на наличие нескольких десятков партийцев, имеется одна ячейка, которая вследствие этого обязана необязное, руководить через своих членов многими организациями и учреждениями. Понятно, что при таком положении она не может достаточно хорошо поставить работу, и руководство ее сводится к заслушиванию отчетных докладов, и при том очень редко. По отдельным важнейшим мероприятиям и вопросам работы учреждения, работающие там партийцы достаточных указаний не имеют. По моему мнению, организационные принципы сельской ячейки для многих районных центров не приемлемы, там нужно строить ячейки по производственному принципу (кооператив, РИК, сельско-местечковый совет, предприятия и другие учреждения). Это дало бы возможность РИКам в значительной степени улучшить руководство, оплечить бы его работу, дало бы возможность больше уделить внимания проверке решений, что также способствовало бы улучшению постановки руководства. Других выгод, например, расширение партийного актива я здесь не касаюсь.

Не затрагивая других форм связи и руководства, я остановился на достижениях и недостатках по главным из них, коснувшись причин, затрудняющих правильное налаживание руководства низовым советским аппаратом. Также мною не освещен здесь вопрос о системе об органах, осуществляющих в основном руководство (ЦИК, ЦИК и НКВД) их информационные и организационные отделы и о согласовании между ними этой деятельности. Этот вопрос в скором времени будет прорабатываться в НК РКИ.

Перавыбары саветаў і пытанні пролетарскай гегемоніі

(На матэрыялам перавыбараў у Мозырскі акрузе)

Не прэтэндуючы на вычарпальныя тэмы, мы тым ня менш, на важнейшых, прыцэпных практычных момантах, выявіўшыся ў процэсе напіравання ітогах пачатых перавыбараў стагнаў і маючых значэнне ня толькі акружэнне, дыялектычным застанавіцца.

Перш усяго, гэтае пытанне аб аб'ектыўнай сапраўднасці росту палітычнай актыўнасці ўсёх пластоў насельніцтва, у прыватнасці **ці сялянства.**

І гэта рост у Мозыршчыне, ня гледзячы на раскіданасць насельніцтва і вялікую яго гаспадарчую бытравую і культурную адсталасць, у партыйным зніжэнні іх іхні Беларусі, выражэнні ў павышэнні іх удзелу сялянства ў выбарах з 20,91 проц. у мінулым годзе да 44,0 проц. у сёлетнім, пры росте процанту удзелу жанчын у выбарах з 27,2 проц. да 36,5 проц. пры росте удзелу рабочых у перавыбарах Гарадзкі з 66,73 да 88 проц., пры росте процанту удзелу у выбарах жанчын з 26,73 да 68,5 проц.

У скітку гэтага некаторыя гаварышы ставяць пытанне у такім выглядзе:

Ці не звязана гэта выключна скіткам павышэння нашай партыйнай актыўнасці з усімі перавыбарні кампаніямі?

А калі і так, то ці мае якую небудзь дадаваў на росту дачыну да удзелу ў выбарах з'яўляецца аб росце палітычнай актыўнасці насельніцтва, аб росце грамадзка палітычнае ўвагі яго да Саветаў?

Частка гэтых сумняшчыхся ў пастановы такіх пытанняў ідзе яшчэ далей, кажучы Ці ня трэба была б нам, партыі, — у штаб-расах болей аб'ектыўнага вызначэння актыўнасці насельніцтва, некалькі менш выяўляць сваю партыйную актыўнасць на мобілізацыі грамадзкае ўвагі навакол задач перавыбараў.

І гэтыя пастаўленыя думкі з'яўляюцца зусім нявернымі. Канешна, наш партыйны актывізм і колькасць і якасць у сёлетнім годзе быў значна вышэй мінулага году, і гэта ролю сваю адыграла.

Але няўжо ж наша організацыйна-агатацыйная актыўнасць нагэтулькі ўспарадзіла значнае велічыня, што 20-30 градусаў маразы, як раз і сапсаваныя і момантам перавыбараў для яе нішто, што яна нават мае мажлівасць замяніць адсутнасць у бедняка каця і цёплага кажуха?

Ну, а што ж рухала тымі грамадзянамі, якія ужо зарэгістраваны сваю яўку на перавыбары, там ня менш сцялі на вуліцы, чакаючы на вялікім морозе, іх вынікаў? Ці што змушала грамадзян вескі

Веска ведае партыю і ўспірае яе, як арганізацыю рабоча-сялянскую з бодняцкім ўхітам, арганізацыю, накіроўваючую і кіруючую ўсёй працай Савецкай улады.

Нават бедната, якая, бязумоўна, як гэта у дастатковым ступені выявілі перавыбары, ужо асознала сябе апорай партыі і улады у весцы, дастаткова не ўяўляючы сябе пролетарска-масавага характару партыі і ўлады.

І, зусім слушна, гэта праблема унясення яснасці ў гэтае пытанне, ужо не аднойчы партыйнай падкрэслівалася, павінна, урэшце, атрымаць сваё ажыццяўленне.

Усякія хістанні ў пытанні гэтым павінны быць адмецены са ўсёй бальшавіцкай катэгорычнасцю.

Іо мянула выцоткая пастаноўка пытання гэтага у весцы у значным ступені і дае погляд усякага роду нацыяналіста-дэмакратычных ілюсій у нашай гітэлісцыі зніжае у сузіллі: сялянства сацыяльна-палітычную ўдзяльную вагу пролетарыяту, адначасова не выклікаючы у самой беднаце, па сутнасці напoуnролетарах ясных перспэктыў далейшага развіцця свайго і здаровага адчування сябе класавым братам пролетарыяту ў яго будаўніцтве.

Гэта садзейнічае зэсмысчальнаму ідэалітычным настройў думак нашых працаўнікоў у весцы ўсякага роду „рабоча-сялянскімі“, а наппросту кажучы, дробна буржуазнымі настроймі, пераахджае сплаленнаю беготняй батракі і сельска-гаспадарчага рабочага у тую сілу, якой у пародзе выяўляецца пролетарыят востраму ўсведамленню бедняцкай усяі неабходнасці яе блізка з сярэдняком, гэта ўрэшце, пролетару пераахджае адчуць тую матуцкую бедняцка батрацкую і рабочую апору у весцы, якая б павялічыла бы будаўнічыя сілы будавальнікаў, як гарадскога пролетара, так напoуnролетара вескі, шчыльней збліжаны горад з беларускай вёскай.

Ясна, што неамазаньне партыйнага гвару у весцы павінна быць поўным, усебаковым, вычэрпальным чотка сцягачым перад ей факт пролетарскай гегемоніі.

І, у звязку з гэтым пытаннем, перавыбары, выявіўшыя значны рост кожнай пролетарыяту, высунулі задачы пролетарскай гегемоніі і ў другім напрамку.

Усе матэрыялы па перавыбарах сведчаць аб гнаішкім росце культурных запатрабаванняў вескі, нярэдка прынімаючых форму зайздросці к пролетарыяту гораду.

Школа, медыцына і ветэрынарыя дапамога, тэатр, радыё, кіно, вадаправод, тратуары, электрасвятло і т. д. і т. п. Усе гэта становіцца аб'ектам зайздросці, маючай для вескі і свой адваротны бок: пролетарскаму гораду зайздросцяць, але адначасова і цягнуцца да яго, і ў гэтым і становуць для нас бок вясковай зайздросці.

Пубач з непасрэднымі мерапрыемствамі па далучэнню вескі да гарадско-пролетарскай культуры ў форме больш энэргічнага прасоўвання ў веску хаты-чытальні, бібліотэкі, кіно, радыё (бяз хронічнай хрыпаты), пашырэння школьнай і медыцынскай сеткі (усе яшчэ не дастаткова павярнуўшыся да вескі), трэба было б павесці сыстэматычную працу па растлумачэнні па пытанні вясковай зайздросці у нашым перыядычным друку (да рэчы, у нашых беларускіх умовах значная доля з фонду зарплаты ідзе іменна ў вёску).

Але трэба таксама выкарыстаць і адваротны бок вясковай зайздросці, імкненне к пролетарскаму гораду, значна ўзмацніўшы ўплыў яго.

Трэба, каб задача пролетарскай гегемоніі, пролетарскага уплыву на вёску непасрэднага і пасярэдняга — выніла ў пошм істотнае увагі гарадзкіх пролетарскіх арганізацый. Гарсавету, профсаюзу, коопэрацыі і г. д.

Ня можа пэўнахваліцца ўдзелам у справе калектывізму будаўніцтва той, хто на прыкладзе, рэальным паказам ня можа засведчыць уласную перавагу сваё калектывізму, хто ня можа ў рэчаіснасці адчуваць дэманстраваць перавагі калектывізму.

Дастаткова адчуваемае дэманаванне ў горадзе коопэрацыі і калектывізму вытворчае працы, яскрава атбітымі эканамічнымі перавагамі над прадамі і прамысламі індывідуальнымі — эканамічным спрыяннем селяніну, у нашых, беларускіх умовах жыцця больш магутным фактарам удзянення вёскі ў сацыялістычнае будаўніцтва, болей магутным фактарам на жывога зацэпасці, чым дзясяткі і сотні агітатараў і брошур у вёску.

І гэтыя зьявішчы, як адчувальнае выхадзіне з гарадскога рынку прыватніка-гадзяра, прыватніка-вытворцы, замена іх працай і гандлем калектывнымі, як найбольш магутнымі фактарамі наведзеныя на вёску, да гэтага часу намі ўлічваліся недастаткова.

Трэба ня толькі памножыць і ўдаскаляць нашыя працоўныя калектывы і ў горадзе і ў мястэчку, трэба павярнуць рух кругом і перавернуць іх і па характару, і якасці прадукцыі, і па цане ў бок вёскі.

Коопэратыву і працоўнаму ў горадзе і ў мястэчку не выбулы юцца сваіх пераваг, пераваг перад прыватным і з установамі на абслугоўванне выключна гарадзян і навішкарстваў і гэтага супроць пролетарскага калектывізму.

Нашым Гарсаветам і Профсаюзам трэба прадумваць і больш шырокую ініцыятыву ў справе удзянення калектывістических настанав і ў гаспадарча-бытавое жыццё пролетарскага гораду, як толькі мажліва выкарыстоўваючы, у гэтых інтарэсах, пролетарскую самадзейнасць.

Трэба Гарсаветы і Саюзы нашы з нека орай замкнутасці іх у межах амаль выключна гарадзкіх інтарэсаў, вывесці, у іх грамадзян актывнасці на шырокія шляхі сацыяльна-грамадзянска-палітычнага, культурнага і гаспадарчага садзеяння і на вёску.

У гэтай, прынятовай і практычнай, настаноўцы пытання для гарадскога пролетара, які бы ня быў ініцыятыўна склад яго мы бачым шырачэйшы выхад з усёму грамадзянска-палітычна актывнасці нашата пролетарыяту, для эмансипацыі яго ад будаўскай і ўсякай іншай цэхаўшчыны.

Іэта жа паступаюць к запавенню больш жывым творчым зместам грамадзянска-палітычнай актывнасці рабочых, ухваленню тых момантаў высконіх зацэпасці, якую мы візім адмячаю, усеагальным пролетарыятам гораду і пролетарыятам і напхупролетарыятам вёскі сваёй непадзяльнасці, павышэння і сушынення аказнасці існуючага, а ня мыслімага пролетарыяту, за сваю гегемонію.

НА МЯСЦОХ

Катушкін

Унутрывыхаваўчая праца ў Бабруйскай арганізацыі

Побач з усёй працай па гаспадарчаму, савецкаму і культурнаму будаўніцтву, акруговы арганізаваны КДБ выдзяляе вялікая ўнутрывыхаваўчая праца. З пачатку навукальнага году і на ўсім працягу яго Акругком і Райкомы змалі стварыць гэкі інтэрес вакол партвучобы, стварыць у арганізацыі такую вучэбную атмасферу, што сто-процэнтны абхон арганізацыі партшколамі і партгурткамі не таварылі толькі умовай жыцця і дзейнасці асобных партыйцаў. І гэтым самым Бабруйская арганізацыя вырашала і пытанне аб дабраахоўнасці пучобы ўва ўсіх яе ступенях.

Праведзеная за апошнія два гады ў акрузе партасветная праца ставіць перад акруговым камітэтам пытанне аб стварэнні такіх форм партыйнае асветы, якія б садзейнічалі далейшаму прасоўванню партыйцаў у гору па сістэме партыйнае асветы па агульнаму марксісцка-ленінскаму зучэнню. У сувязі з ростам палітычнага узроўню арганізацыі, Акругкому прыйшлося ўжо ў гэтым годзе ўзяць некаторыя карэкцыі ў сетку і формы партасветы. Калі ў мінулым годзе гарадзкая сетка абхоплівала скарачаныя школы 107 партыйцаў і нормальнай 436, то ў сёлётым годзе скарачанымі абхвочены 162 партыйцы а нормальнымі 182 і арганізавана выхаванне супартшкола, абхочушая 58 партыйцаў, якой у мінулым годзе ня было.

Акрамя таго, у гэтым годзе значная частка партыйцаў пераведзены на самаадукацыю. Таксама і ў гэтым годзе Побач і агульным павышэннем партшкол, у гэтым годзе было арганізавана і стацыянары вышэйшага тыпу і восьм выпуску, а ў пачатку тыпу перасовак. Нам здаецца, што застаўляючы ў асноўным тэж гэж формы і на наступны год трэба будзе, наколькі можна, павялічыць удальную вагу вышэйшых форм і прадметных гурткоў самаадукацыі ды гурткоў актыўу. Ясна, што гэтыя вышэйшыя формы партасветы і асабліва гурткі актыўу і самаадукацыі ускладняюць працу прапагандыстах, награвуюць ад іх больш кваліфікацыі і часу на падрыхтоўку, роўняк ускладняюць і кіраўніцтва гэтай працай арганізацыям, асабліва кіраўніцтва самаадукацыяй, якое да гэтага часу яшчэ вельмі слабае. Але ж рост палітычнага узроўню арганізацыі ні ў яким разе не павінен спыняцца з прычыны цяжкасці і складанасці гэтае працы.

У пачатку гэтых нататкаў ужо былі паказаны лічбы абхону партыйцаў рознымі гарадзкімі партшколамі. Агульны абхон гарадзкой сеткай партшкол дасягае амаль што 1000 чалавек. А ў весцы, такса-

ма, як і належыла чакаць, недахоп першае паловы навучальнага году у адносінах абхопу партыйцаў выпраўлен за кошт стварэння трэцяга выпуску перасовак. І такім чынам перасовкамі будзе абхоплена каля 300 партыйцаў, ды станцыянаркамі 126, што разам з горадам складае 1420 партыйцаў, абхопленых толькі школьнай сеткай, або 73,5, усяе партарганізацыі на складу на 1 красавіка 1926 году і 60,47 на складу на 1 красавіка 1927 г. Калі далучыць да гэтага яшчэ шмат партыйцаў, займаючыхся самаадукацыяй, дык партасветную працу ў Бабруйшчыне можна характарызаваць двума словамі—арганізацыя вучыцца.

Як-жа вучыцца, якая якасць гэтае вучобы? Гэта больш важнае пытаньне, чым пытаньне колькасці, і якая горш паддаецца ацэнцы. Немагчыма нават падбраць агульную формулёўку для ацэнкі якасці ўсяе партвучобы. Таму што тут мы маем ня толькі неаднолькавыя якасці прапагандыстскія, але і неаднолькавыя ўмовы і неаднолькавую здольнасць працаўнікоў райкомаў, якія арганізуюць партшколы, кіруюць імі, дапамагаюць у іх працы. Каб мець прадстаўленне аб якасці партвучобы, неабходна хця-бы ў самых кароткіх рысах высвятліць працу асобных тыповых школ. Пры наведванні нормальнае партшколы была паўторна-праверачная тутарка. Кіраўнік ставіць галоўнейшыя пытанні па ўсёй праграме. Слухачы ў 2-3 хвіліны даюць на іх адказы. На шмат пытанняў выказваюцца на 3-4 слухачы, звязваюцца спрэчкі. Праўда ў іх выступленнях заўважаецца лішніе шматслоўе, адсутнасць яскасці і лепшасці ў вылажэнні сваіх думак. Але ж ідэш, што гэтыя галоўнейшыя пытанні імі ўмяліся. Німалка кіраўніка тут была ў тым, што ён мала звярнуў увагі на паўторныя, а больш на праверку і па гэтай высоувасця пытанні не растлумачваў, хоць у выступленнях слухачоў і былі памылкі.

Горшае уражанне вынесена аб скарачанае партшколе. Папершае, гэта на паўторна-праверачныя заняты сабралася вельмі мала слухачоў. Падругое—заўважалася вельмі нізкая актыўнасць гэтых слухачоў. З іх адказаў на пытанні кіраўніка было віда, што як быццам яны іх пачулі ў першы раз. І нарэцце, што і самыя пытанні ставіліся кіраўніком вельмі няўдачна.

Зусім іншае уражанне стварыла вячэрняя супартшкола. На складу слухачоў гэтай школы звязваецца сапраўдны школьны актыву. Тут сакратары і аспоргі ячэек, працаўнікі райкомаў і кіраўнікі сельскіх таснадарных, профсаюнных і іншых акруговых устаноў. Актыўнасць і дэдавітасць выступленняў на занятках слухачоў гэтай школы упавне адпавядае яе складу. Мэтод заняткаў у гэтай школе дыбараторскі, і папярэдні канферэнцый, на якой высвятляюцца ўсе галоўнейшыя моманты тэмы і даецца заданне з растлумачэннем, як трэба прапрацаваць гэтую тэму і якімі матэрыяламі карыстацца. Пасля самастойнай прапрацоўкі зноў збіраецца канферэнцыя, дзе гэта тэма разбіраецца кінчаткова. Пры наведванні гэтае школы была паўторна-праверачная канферэнцыя. Адзін з слухачоў напісаў на дошцы пяцідакладу, на якому і рабіў даклад, а ўсе слухачы з алоўкамі ў руках і перад сваімі конспектамі сачылі за дакладчыкам. Апошні на працягу 25 хвілін высвятляе галоўнейшыя моманты цэлага разьдзелу праграмы. Правільнасць і яскасць глумачэння дакладчыкам высунутых у пляне пытанняў, не пазбавіла яго ад адказаў на шмат пытанняў, зададзеных яму пасля дакладу другімі слухачамі. На гэтым-жа, галоўным чынам, пытаньням былі затым разгорнуты і спрэчкі. Выступаўшыя ў спрэчках ня супярэчылі дакладчыку, а толькі дэпаўнялі яго. У звязку з тым, што тэма была паўторная, падагульняючая раней пройдзе-

нае, спрэчкі хутка былі спынены. Але кіраўнік з мэтай паглыблення прапрацоўкі гэтай рэчыва, вясуну таліткава некалькі досыць складаў нах дзітаньняў, па якім спрэчкі былі працягнуты. Трэба сказаць, што ня гледзячы на складанасць і тэарэтычнасць гэтых пытаньняў, слухачы, калі ня лічыць невялікіх памылак асобных таварышоў і некагарага упрышчэньня ўсё ж у агульным знашлі правільныя адказы. У сваёй заключэнь і прамове кіраўнік правільна і вольна мена разгледуваў асобныя неразумеласьці з гэтай тэмай і як трэба разумець высунутыя ім пытаньні. Як вядома, і кіраўнік упэўне аднаўдзіў сваёй аўдыторыі. Але ж было б больш мэтай, адным асобным таліткавым і складаным пытаньнім разбярэць наасобку і кіраўніку даваць сваё заключэньне на кожнае з іх наасобку, а не пераходзіць гэтае заключэньне на ўсім пытаньням разам у канец.

У прыва най тутарцы з слухачамі і гэтай школай і з працаўнікамі АПА высвятлялі яна, што вяртэня супартыколы зьяўляе на самай лепшай формай узьвясеньня тэарэтычнага ўзроўня партакіх, што гэтая школа вельмі мала дадала ўжо ў сьлёпым годзе і што нажадана яе трымаць двухгадовы прамоме набудаваньня такой праграмы, каб яна за кожны год давала нешта цэлае—закончанае.

Абслудуваньне школьнай формай партыснэцы вясковых партыйцаў, як вядома, спрыяд слыхачам, у агульным сьвабоднае. Але нажакое, які тут не пачувае ботыш, чым у горадзе. Раскладаньце партыйцаў на вяскай рэснэ, якія на шырокіх тэрыторыях выяўляюць вялікія і малыя колекцыяны вясковых ячэек, якім у асабку ня могуць даць існуючага ядра для школы перасоўкі. Дзяля гэтага прыйшлося зьбіраць у перасоўцы партыйцаў амаль што з усіх вяскай рэснэ, незалежна ад таліткавай іх ад гэтай рэснэ перасоўкі. А гэта нажаката неабходнае, бо нажаката гэтых партыйцаў з іх існуючым працям, зьяўляючыся неабходнымі сродкамі і трымалі іх пра школу на працягу ўсяго часу яе працы. Гакім чынам бабруйскія перасоўкі нажаката на рэснэныя курсы-зьязды.

Організаваньня гэтых перасоўкаў не зусім апраўдвалася, таму што зь іх ад гэтаго годнага працы партыйцаў на паўтар, два месяцы дрэня зьяўляе на на працы гэтых органаў, адкуль яны зьяўляюцца і на гаспадаркай гэтых партыйцаў якія жывуць на сваіх гаспадарках і, урэшце, гэкія перасоўкі вельмі каштоўныя. Але з пункту погляду якасьці вучобы, трэба сказаць, што яны вельмі нам працуючыя на вечарам, або і дні у тыдзень.

Як не дахон які ўжо нічим не апраўдвалася, трэба адзначыць ня дооры выбар месца для працы перасоўкаў у некастрых рэснэ. Так апраўдвалася, у Жукіна, у рэснэ было фобіна на адным месцы працуючы і па гэтаму у агульным апраўдвалася і з іх слухачоў перасоўкі паздавалі было з месцаў гэтых партыйцаў і комсамольцаў. Дзяля зьяўляючыся ячэек (у 1-2 вёрст) было вельмі мала. Большасць-жа слухачоў былі сабраны за 40—60 вёрст.

Другім не дахон у арганізаваньні перасоўкаў вартым увагі, зьяўляецца адзін вяснэ у іх беспартыйных сялянскіх актыўных. У некастрых перасоўках беспартыйныя сяляне і былі, і нават у велькай колькасці, але нажаката іх актыўнасьці ня ў якім разе была. У перасоўцы друцка бабруйскай рэснэ з іх слухачоў было 11 беспартыйных, з якіх амаль ніхто ніколі ня быў ніякім актыўным. Гэта проста хлапчука у 1-18 атагамі вяснэ, якім нечага было рабіць у гэты час у сваіх гаспадарках, дзе яны пачылі у школу. А у друтых школах беспартыйных зусім ня было.

Гэтаму, як нам здаецца, да некаторай ступені садзейнічалі і тэя прынцыпы, на якіх там укомплектоуваліся перасоўкі і адпускаліся сродкі на дапамогу слухачом. Ранкомь рабілі раскладку для ініцыювання у перасоўку ячэйкам толькі на партыіцау і часткова на комсамольцау, а беспартыйных накіроўвала толькі адна бліжэйшая ячэйка. Гэта рабілася так таму, што сродкі на харчаваньне слухачоу адпускаліся толькі слухачам партыйцам і невялікай частцы комсамольцау, беспартыйныя-ж з гэтай дапамогі былі выключаны. Ясна, што пайсьці за 30—50 верстушкоу на 1^ю 2 месяцы пры такім становішчы беспартыйныя сапраўдныя актыўныя не маглі. Грэба было гэтую дапамогу слухачом даваць не па прызнаку партыйнасьці, а па прызнаку іх забясьпечанасьці сваімі сродкамі, паколькі лічылася неабходным узіць іх у школу і паколькі немагчыма забясьпечыць усіх.

Болей таго, нам здаецца, што як ячэйкі, так і райкомы ня ведаюць свайго беспартыйнага актыву, не ведаюць яму вучоту, ня цікавяцца дэмакратыяю кожнага з гэтых актывістаў, не дапамагаюць іх палітычнаму разьвіцьцю і тым самым не накіроўваюць іх эканамічна ў жадамым нам напрамку. Гэтае апошняе пытаньне неабходна тэрмінова вырашыць.

Зьмест і якасьць партыйнае вучобы у вясковых політшколах характарызуецца ліквідаваньнем, у асноўным палітычнай вылісьманасьці, прывучэньнем больш менш самастойнае вучэньня і некаторым аформленьнем сыстэматызацыі тых ведаў, якія партыйцы набылі на практыцы у галіне грамадзкай працы у вёсцы. У гэтых перасоўках ўведзена папярэдняя прапрацоўка тэм у групах слухачамі на заданым і пад наглядом кіраўнікоў. У агульным і гутаркі вядуцца адзіналіччэ як з боку актывнасьці і ўнямаюсьці слухачоу, так і з боку тэорытычнай і фактычнай вытрыманасьці глумачэньняў кіраўнікоў. Недастатковая-ж сувязь у гутарках праграмых пытаньняў і мясцовым жыцьцём і дэмакратыяю застаецца адным з ведахопаў у асьмесьці працы гэтых школ.

Да ведахопаў у працы вясковых політшкол належыць аднесці яшчэ слабую настаноўку практычнай трыматкай працы у бодзі песьці перасовак, а у некаторай частцы і поўную адсутнасьць яе. Галоўныя ведахопы, якія зауважваюцца і да апошняга часу, гэтыя аддзяленьня. Адсутнічаюць больш менш точныя заданьні слухачом для папярэдняй прапрацоўкі тэм. У час гутаркі ня чуём ясна сьведчых пытаньняў і слаба увязваюцца, як асобныя пытаньні дыяна гутаркі, так і ўся гутарка з пройдзеючай Цікава, што ўсе гэтыя ведахопы ўсе кіраўнікі, якіх прыйшлося наведаць, самі вельмі добра ведаюць і робяць толькі таму, што самі не заўсёды падрыхтоўваюцца да заняткаў. Гэта, так скажам, рэцэпдыў самаўпэўненасьці.

Каб мець некаторыя уяўленьне і аб добрых баках вясковых школ політграматы, неабходна ў кароткіх словах застанавіцца на прыцы, так званай, перасоўкі другою ступені ў Глускім раёне. Гэта школа складзена з вясковага партактыву. Тут сакратары сельчэчэк, старшыні і сакратары сельсаветаў і загатчыкі хатніцтвэн. Склад слухачоу гэтае школы апрадзяляю і ўсю яе працу. Вельмі інтэнісыўна прапрацоўваецца праграма мэтодам гутаркі з папярэдняй самастойнай прапрацоўкай. Вечарамі праводзіцца калектыўная чытка газэт і уявіце здавальняюча разгорнута грамадзкая практычная праца. 23 партыйцы гэтае школы радам з сваім кіраўніком живуць як-бы маленькай кмунай у адным інтэрнаце і ўсе радам харчуюцца, што вельмі добра адбіваецца на іх партыйным выхаваньні. Усякія паступкі заўважаныя за асобнымі партыйцамі, якія супярэчаць партыйнай этыцы, у вольны ад

што значная частка прапагандыстскіх слабая і ў далейшым зможа прыводзіць гэтую працу пры умовых сталых перападрыхтоўку на кароткіх тэрміновых курсах альбо самастойнай працы на і сабою ў дачыненні крутага часу і добрага метадычнага кіравання на і час вучэбнай працы. Але паколькі увесць гэты кадр склаццяся з 1 чалавек можна без асаблівых памылак сказаць, што чалавек 40 з усяго гэтага складу ёсць такіх, у якіх будзе здольнасць і прэтыёнсць і павучальна і прапагандысцкі вопыт. І дзялі гэтага можна сказаць, што Бабрунская арганізацыя больш чым здава ўжо забяспечана прапагандыстамі і на наступны год.

На гледзячы на ўсе цяжкасці і негатыўны, якія, будзем спадзявацца, будуць выпраўлены ў далейшай працы, нашы пастары, мы ўсё ж можам закончыць адказам на пытанне "Як вылічыць арганізацыя і якая якасць гэтае вучобы?" — у паўне ставалінаючы.

Чым мы скончылі навучальны год

(На падручніковым матэрыялам працы штатных школ-перасовак у 1926-27 навучальным годзе па Віцебскай акрузе)

Вопыт мінулага году, на яком апраўтаваны школы перасовкі, як ігноруючую форму ў сістэме партасельскіх прад'яўляе да партыйных арганізацый та рабаваньне, каб кожны гэтага году быў значна большым, чым у мінулым годзе. Навучальны год скончыўся і мы лічым унаважне сваёй задачай і прадухавіць гэтую працу школ перасовак у адной з найбольш буйных акруг Беларусі—Віцебскай.

Умовы працы

У прадстаўленні мінулага навучальнаму году, калі увага райкомаў та працы школ перасовак была даўжа недастатковай, цяперашні 1926-27 г. навучальны год паказвае на працягненнем больш увагі з боку большасці райкомаў да школ, якая выказалася ў угварэнні адпаведных умов для працы школ умов у час арганізацыі перасовак і ў дынамічным у час іх ішчэўшасці працы (Сіроцінскі і Сенецкі райкомы ў асаблівасці). Аднак па недаўна адбыўшага Акруговага нарадзе кіраванню перасовак былі скаргі і на адсутнічанне дастатна уважлівых адносін да школ з боку некаторых райкомаў (Высачанскі і Езярышчанскі райкомы).

З боку жа АПА Акружкому, кіравання школамі ў гэтым годзе ажыццяўлялася ў дас анімным стоішні ў форме інструкцыйных выездаў на месца працы школ прадаўнікоў АПА, лічнай і службовай пераліскі кіраванню школ з працаўнікамі АПА і ў рэшце скліканнем 2-х акруговых нарад кіраванню.

У матэрыяльных адносінах школы (без нацыянальных) былі забяспечаны добра. Кожная школа мела 450-500 рублёў на арганізацыю кармлення слухачоў, плагату выкладчыкаў агульна-адукацыйных прадметаў, набыванне вучэбных прылад і інш. учэбна-гаспадарчыя расходы. Школы мелі больш-менш прыстасаваныя для запягкау памяшканні, кватэры для слухачоў, пры чым ступень забяспечанасці апошніх залежала ад уважлівасці райкомаў да школ. На недахоп сродкаў на вучэбна-гаспадарчыя патрэбы скардзіцца нацыянальныя школы.

Падручнікамі Беларускае школы задаволены, але ж прысланы яны былі пазнавамі і гэта ў многім адбілася на сваечасовасці пачатку навучальнага году ў школах, у звязку з гэтым мы мелі замест 3-х выпускаў штатных школ толькі 2. Нацыянальныя-ж школы падручнікамі на нацыяналах былі забяспечаны недастаткова.

У якасці моманту дзейнічаўшага ў напрамку зніжэння паспешнасці працы школ патрэбна адзначыць і тыя кампаніі, якія праводзіліся зімою (пэравыбары с саветаў, камітэтаў узаемадапогі і інш.).

Такім чынам за невялікім выключэннем агульных умов не перашкаджалі працы школ.

Склад школ і іх комплектаванне

У нашай акрузе ў 1926-27 вучэбным год працавалі 6 бестурскіх, 1 латыскай і 1 яўрэйскай школы перасоўкі. За навучальны год школам былі зроблены па 2 выпускі кожнай.

Колькасць і склад слухачоў школ па пачатку і на канцы года ў выглядзе

Першы выпуск:

Агульная колькасць	Стан.		Партсклад				Партстаж			
	муж.	жанч.	КПБ	КСМ	Бесп.	17—20	21—25	26-г.	канд.	
Да пачатку зняткаў	187	171	33	108	46	23	8	6	9	14
Убыло	28	2	6	17	9	1	1		3	10
Скончыла	159	169	27	91	37	22	7		6	4

Соцыяльны склад				Нацыянальны склад						
Раб.	Сялян	Батр.	Служ.	Бел.	Яўр.	Паляк.	Рас.	Лат.	Літ.	
Да пачатку зняткаў	19	128	8	32	147	21	5	5	6	
Убыло	5	18		7	22	2	1	2		
Скончыла	14	110	8	25	125	19	4	3	4	1

Другі выпуск:

Агульная колькасць	Стан.		Партсклад				Партстаж			
	муж.	жанч.	КПБ	КСМ	Бесп.	17—20	21—25	26 г.	Канд.	
Да пачатку зняткаў	265	220	43	108	117	46	15	10	14	10
Убыло	44	36	8	17	19	8	4			13
Скончыла	219	184	35	91	108	28	11	10	14	48

Соцыяльны склад				Нацыянальны склад						
Рабоч.	Сялян	Батр.	Служ.	Бел.	Яўр.	Паляк.	Рас.	Лат.	Літ.	
Да пачатку зняткаў	8	177	7	3	221	27	1	6	7	8
Убыло	1	22		2	10	10	1	1		
Скончыла	7	155	6	1	211	17		5	7	8

Усяго за год у беларускіх школах:

Агуль- колькасць	Стан		Партсклад		Соцыяльны склад					
	мужч.	жан.	КПБ	КСМ	Бесп.	Рабоч.	Сялян.	Батр.	Служ.	
Да пачатку за- няткаў	450	474	76	108	224	59	27	283	15	125
Убыло . .	72	8	14	30	28	12	6	40	1	25
Скончыла	378	466	62	136	195	47	21	243	14	100
Процант .	83,7		16,5	35,9	51,7	12,4	5,5%	64,2%	3,8%	26,5%

	Партстаж			Нацыянальны склад						
	7-20 года	21-25 года	26 і льш.	Канд.	Бесп.	Яўр.	Паліск.	Рас.	Лат.	Літ.
Да пачатку за- няткаў	24	—	24	106	368	46	6	13	13	1
Убыло	5	1	3	23	56	12	1	3	—	—
Скончыла	18	15	20	83	312	34	5	10	13	1
Процант .				61%	83%	—	—			

Усяго за год у нацыянальных школах:

Агуль- коль- касць	Стан		Партсклад			Соцыяльны склад				
	муж.	жан.	КПБ	КСМ	Бесп.	Рабоч.	Сялян.	Самст.	Батр.	Служ.
77	45	32	7	32	38	12	47	8	4	9

З агульнай колькасці абхопленых беларускімі школамі 378 чал. — жанчын усяго 16 проц. Калі прыняць пад увагу, што большасць з іх гэта не сялянкі, занятыя ў сельскай гаспадарцы, а вясковія альбо мястачковыя комсамолкі, нядаўна вышаўшыя з школ 7-годак, то *процант сялянак прадстаўляецца надта малым.*

Большасць скончваюшых школы — комсамольцы, яны складаюць 52 проц. усях скончваюшых, а сярод партыйцаў, якія даюць 36 проц. усях скончваюшых, 61 проц. кандыдатаў у сябры КПБ. Такая колькасць кандыдатаў у школах з'явілася нормальнае, так як мэтай школ перасовак з'яўляецца знішчэнне політняписменнасці і сваёй працай яны, ногды, і павінны абхапіць у большасці кандыдатаў.

З ліку скончваюшых школы беспартыйных таварышоў 12 проц. Памятаючы аб тым, што значная частка гэтых беспартыйных нале-

ства, а і та да 6-ці гэтага аб'екта і графік і ад 6-ці да 9-ці гадзіны прапрацоўка кніжнага матэрыялу. Час да 12-ці гадзіны слухачамі скарыстоўваўся для выканання практычных заданняў. Некаторыя школы практыкавалі спецыяльны шосты дзень для грамадзкай практычнай працы. У частцы школ (Лісна, Межа, Стрэшні) адны групы працавалі ўдзень, другія ўвечары. Час зачыткаў у школах хістасца між паўтара і трыма месяцамі.

Вялікае значэнне ў гэтым гэтае было прыдавана школьнаму самакіраўніцтву. Ва ўсіх школах былі арганізаваны школьныя рады, пад старшынствам заступніка школы. У школьную раду, якая займалася распрацоўкай пытанняў як арганізацыйна-ападарных, так і вучэбна-методычных, уваходзілі прадстаўнікі мясцовых парт і комсомольскіх арганізацый, выкладчыкі агульнаадукацыйных прадметаў і старэйшыя груп. Даведванне школ было тым вышэй, чым лепш працавалі школьныя рады.

Змест працы школ

Па акрузе працавалі дзве школы другой ступені і шэсць школ першай ступені з якіх дзве нацыянальных. У другую ступень уключаліся тапарышы скончаныя перасоўку першай ступені ў мінулым годзе і частка расійскай акадэміі. Але ж у адным раёне ня ўдавалася укомплектаваць школу паўнацэнна тапарышамі прыгоднымі для другой ступені і прыходзілася ўтвараць павышаную і зніжаную групы.

Павышаныя групы працавалі па праграме гарадзкіх нормальных школ поліграматаў, а зніжаныя па праграме вясковых школ стаяня царак. Школы першай ступені з нацыянальнымі працавалі па праграме вясковых школ перасовак.

Іншыя акругі, дзе таксама прадавалі школы 2-й ступені, напэўна карысталіся якімі небудзь іншымі праграмамі расійскай устаноўленай праграмы для перасовак другой ступені няма. Такая мясцовая „праграмавая творчасць“ выдаючыя і дапамагала павышэнню працы і аднастайнасці сістэмы, апроч таго, праграмы гарадзкіх нормальных школ, пры ўсёй вумеласці і кваліфікацыі іх выкладчыкаў, не маглі быць цалкам прыстасаваны да патрэб вясковага слухача. Да ўсяго гэтага ў праграмах і павышанай і зніжанай груп другой ступені зусім адсутнічае беларускі матэрыял, што ўжо зусім кепска.

Дадатным бокам праграмы першай ступені, цалкам сябе апрадуючай—вытворанае скарачэнне колькасці гутарак у параўнанні з праграмай мінулага году, да 16-ці гутарак, так як для слухачоў першай ступені, як для людзей ня высокага развіцця, уцямленні вялікага матэрыялу проста немагчыма. Перашкаджала працы павышаных груп школ другой ступені, тое, што ў іх праграмах адсутнічаў матэрыял па прапрацоўцы пастаноў 15-й партконференцыі.

Адпавядаючы кожнай праграме падручнік выляецца бяжучым дасягненнем гэтага году ў трондзельскай мінулага году, калі школы працавалі па Яраслаўскаму, Станішынскаму, Пратасаву і па іншым падручнікам.

Павышаныя групы другой ступені карысталіся вучэбнікам Грышніна „па Ленінскаму шляху“, зніжаныя групы другой ступені „Поліграматаў“ Абезгаўца і Пратасана. Школы першай ступені карысталіся „поліграматаў“ Таішына і Каслова. Нацыянальныя школы працавалі па падручнікам па нацыонах і ў значным ступені карысталіся Абезгаўца-Пратасавым і Таішын-Казловым.

Такая праца «зазвоніла ў школах, ілюстатаркі як чытаць газэту», прывіла слухачам некаторыя навыкі і прывычасьці да неабходнасьці чытаньня газэт.

Грамадзка-практычная праца школ, фактычна разгорнутая толькі ў гэтым годзе, атрымала зьволі-заметны размах у пачатку школ. Формы практычнай працы ў розных школах прымяняліся розныя. Вось некаторыя з іх.

Удзел слухачоў у кампаніях, якія праводзіліся ячэйкамі. Школы пытаньня кампаній у сябе найбольш разнароўвалі, потым выдзялялі больш моцных слухачоў у якасьці дакладчыкаў. Прывіталіся слухачамі вечары пытаньняў і адказаў для насельніцтва, калектыўныя чыткі газэт для сялян. Навыкі практычнай працы прывіталіся і шляхам асьведдавальна-працнага працы. Школа атрымала групу слухачоў для агляду грамадзкіх арганізацыяў. Матар'ял гэтых аб'ядаў у многіх мясцох дапамог пазнаць працу аб'ядаў арганізацыяў. Былі саробы і даволі ўдзячныя да вучоў настрояў сялян шляхам гутарак слухачоў з імі па пытаньням, таксама найбольш разнароўваліся ў школе. Прывіталіся вечары самодэбасьці, папсуны, чыткі калектыўна-вучэньня, і сьветавыя газэты для слухачоў. Некаторыя школы прымавалі сваіх слухачоў да сьветавых саветаў і іншых арганізацыяў для працы ў іх. Аднак, праца яны там нікай не праводзілі, а за коштам працы са-
мых гэтых арганізацыяў.

Найбольш удзячна праца была аб'ядавая праца і ўдзел у кампаніях. Аб'ядавая праца ня толькі знамлі слухачоў з працай аб'яда-емых арганізацыяў, але і абатчала іх вонкі зьменьваньнем працаў.

Вядзючы, што змест працы школ гэтай году ўва ўсіх адносі-нах больш багаты і многастайнасьцю маючага году. Гэта многастайнасьць высювае пераі АПА ЦК зададу, як можна скараціць запісы над рахунак во-мгу ў гэтай частцы на ўсёй Беларусі з тым, каб да буду-чага вучэньня году гэтай працы ірыдаць адзіную форму.

М Э Т О Д Ы К А

Асноўным мэтам класных заняткаў ува ўсіх школах яўлялася разгорнутая гутарка з 15-ці хвілінным узяцьнем і такім жа за-ключеньнем пасля гутаркі і падрыхтоўваньнем сарэак на стрыжнівым пытаньням тэмы. Да гэтай некаторыя школы практыкавалі яшчэ экспромтныя даклады слухачоў (сэзпа-рэдацыя падрыхтоўкі сьпе-яльна да дакладу).

Калі ў класных занятках мы мелі змалі што атэнства мэтаду, то гэтай ня было ў прапрацоўцы кніжнага матар'ялу, тут назірлася некаторая пярэстасьць. У адной частцы школ слухачы прапрацоўвалі матар'ял індывідуальна і кансэктыравалі працяганае (Сіроціна), у другой частцы матар'ял прапрацоўваўся калектыўна па падгруппам, пры чым вліся сярэчкі па працягным, якія працякаліраваціся (Ізана, Высачаны).

У тых школах, дзе да разгорнутай гутаркі, мусілі кваліфікаваны прапанавісты, заняткі праходзілі вадзі ажэульна, што вядзючы пацьварджае дадатнасьць гэтай мэтаду.

Прапрацоўка матар'ялу з кансэктыраваньнем дапа-дапа-ня вышкі толькі ў школах другой ступені, а ў такіх жа пераіх ступені найбольш прывіталася калектыўная прапрацоўка.

Гутаркі аб бітучай палітыцы партыі на сьветавых зьвязваліся з мяс-вай сапрау-нісьцю празь скарацісьціе мясцовыя, дэфрэнат і дзя-грамнага матар'ялу, паставок, дакладу кравінікоу мясцовых устаноў, прымяніцельна да тэмы, скарацісьціе матар'ялу аб'ядаду, якія пра-

відзіліся слуханам і экскурсіям у саўхозы, на фабрыкі і шчыя мясцовыя прадпрыемствы.

У якасці навочных падручнікаў пры прапарэдацыі тэм скарыстоўваліся атлас дзяграв, атласаў асямтні, дыяграмы і схэмы па мяшчаннях у падручніках, географічныя карты, дыяграмы і схэмы, якія складаліся самымі слухачамі, розныя графікі і схэмы пры дапамозе дошкі і крэйды.

Письмовыя працы праводзіліся ўсім шкотам, і разбіраліся на клясных занятках. Калегія Сячэнскага АПА Ранкову пярты адзначае, „што письменныя працы з'яўляліся лепшым матэрыялам прылучэння слухачоў выкладацтва, асабліва думкі на паперы“. Письмовыя працы большасці праводзіліся ў якасці падручнікавых і агульных раздэлаў праграмы. У некаторых школах невялікія письменныя працы выконваліся амаль што па кожнай тэме, пры чым тут больш менш захоўваліся паступовасьць ад менш да больш складаных.

Вынікі працы школ

Даведчанне школ хістлася між 95% і 80%, і ў сярэднім выражана ў 85%. Падобнае вынікі заняткаў галоўным чынам пакрыліся з боку груп партыйнага, які былі заняты навукамі партыйнай і грамадзкай працай.

Уважэнне прырам характарызавацца наступнай табліцай (дыфры другога выпуску):

	Удзельнае качэства	Слаб		Пярэдняе			Сапраўдые склад			
		Мужч	Жанч	АДП	КМ	СД	Рабоч	Служ	Батр	Служ
Добра	60	10	4	20	20	5	2	20	3	24
Процэнт	27	—	10	—	4	18	29	20	30	10
Здавальняюча	118	100	18	30	0	18	1	8	—	33
Процэнт	51	—	5	60	0	64	7	60	50	45
Слаба	41	38	3	4	3	—	1	20	—	11
Процэнт	19%	—	9%	5%	30%	18%	14%	20%	—	10
Усяго	219	184	35	83	108	28	7	133	6	79

Такім чынам уважэнне графістаўлена нам уважэнне нармальным, так як усяго 19% скончылі слаба.

Лепшае уважэнне па тэме на долю партыйна, толькі 5% іх скончылі слаба, канторную жа пасылаемасць ілюды комсамольца 30% іх скончылі слаба, лепш ад усяго тэма звалі служачыя (пасыла батракоў), што зусім ня звычайна, так як большасць з іх мае агульную адукацыю.

Прыведзеныя даныя гавораць аб быццёвых дасягненнях навукавы года, які мы цяпер скончылі. Пярэда партыйнай арганізацыяй ставіцца задачы вучоту і падрыхтоўкі, ужо да наступнага навукавага года, асабліва ў адносінах падручнікаў.

Не удаляючыся ў агульную прапанаваную перасоўніку мы лічым, што АПА ЦК павінен ужо цяпер заняцца пытаннем перападрыхтоўкі і на нашай думцы арганізацыя ўсеагульных курсаў не патрэбна, бо яны, часта, значна больш каштуюць чым даюць, а найбольш матэрыяльным будзе прадстаўленне прапагандыстам некаторых тэрмінаў (месяц, паўтары) за летні перыяд для самаперападрыхтоўкі.

быць перакладзены, перакладзены з такімі-ж памылкамі. Напрыклад, хіця-бы ў першым абзацы, сустракаюцца такія славачкі як *вирталь-чыхся* (радок 1) „удивляясь“ (радок 7). Ня варга было перакладаць і *платиць грошы за такі пераклад*.

Ня будзем ужо казаць аб тым, што Белдзяржкіно, перакладаючы на бел. мову нашыя фільмы, трапляе на гэтую справу, ма' быць не матэрыяльную, дае глядачам лекцыі: беларускай няшчыменнасьці.

Усе гэта, вядома, дробязь. І чытач можа сказаць, што аб гэтым ня варга гаварыць, што аб гэтым можна пісаць (і пішуць сотні) фэльетонаў, што тут „машыністка вышаваты“. Але, калі ўспомніць для чаго прыводзіцца беларусізацыя апарату калі ўспомніць, што гэтыя „шэдэўры“ апаратынай творчасьці даходзяць да селяніна і галоўным чынам да яго, дык стане зразумелым чаму селянін дае „беларусізацыю“, што тут зькладзецца велька невялікая, замест набліжэньня, а трэба нашаму апарату, што нарэшце нам гэта патрэбна не кірэсна, дык стане зразумелым, што тут вядзі гаварыць і гаварыць шмат.

Нашы ўстановы ліма, рэдакцыі і перапісваюць грошай на гэтую самую „беларусізацыю“. Мы ў праве патрабаваць ня толькі формальнага пераходу сьпісывальніка на бел. мову але й на такую мову, якая б была бел. мовай, а не суржыкам, не зразумелым нават „творцам“ гэтых шэдэўраў.

Мы павінны рабіўча змаганьне супроць утварэньня сухой, бяздушнай, няжыццёвай, суконнай канцэлярскай беларускай мовы. Мы ведаем, што старое чачоўніца зрабля „агульнадаспэўную“ расійскую мову, дае ўспяні толькі гэтым чачоўнікам ів. Гікая глэдзючы ёсьць, агумоуна, і ў паліх кнжэтарных пры пераводзе на бел. мову іх працы.

І гэтай справай справай патэпшаньня якасьці беларусізацыі, на якую зацікавілі ўся артыстэя артанізацыя. Вядома, што гэта можа быць зьдзяйснана пры поўным бэз'а скорым ажаліцэўнічым лэўнгу „Уся КНП павінна ўмець гаварыць па-беларуску“. І пісаць, даба-нім мы.

беспартыйнымі рабочымі, у прыватнасці з беспартыйным актывам; б) не выстарчаюча прыводзяцца выхад беспартыйнага актыву і яго выкарыстанне на практычнай працы у цэху, падрыхтоўка і намячэнне да адлучэння лепшых беспартыйных рабочых і работніц на профес. і грамадскую працу, в) адсутнасць, за некаторым рэдкім выключэннем, масавай работы ў цэху і недастатковае выкарыстанне для разгортвання гэтай работы партыі і камсамольцаў, г) слаба арганізуюцца рота цэхоргаў у справе ўзьяняцця вытворчасці працы і больш шырокага ўцягнення рабочых у працу вытворчых налад.

Улічваючы маючыся недахопы ў рабоце інстытуту цэхоргаў АК прызнае работу цэхоргаў слабей, таргуючыся РК і ячэйкам зьяўняць болей увагі на ўзмацненне кіравання іх работай (скліканне нарад, інструктаванне, заслухоўванне дакладаў і г. д.).

Улічваючы гэтыя абставіны, што ў ячэйках няма дастатковага разумення ў пытанні арганізацыйнае паводом інстытуту цэхоргаў і іх ролі ў агульнай сістэме партыйнай працы на прадпрыемствах, АК ўывярду распраданае палажэнне аб працы цэхоргаў.

Задача партыі і гэтак на прадпрыемствах зрабіць пералом у гэтай працы і там, дзе гэты не іх утварыўся, ня гледзячы на наяўны ўмовы для гэтай работы, неабходна прыступіць да яго арганізацыі. Тым больш гэта неабходна зараз, калі цэнтрам масавай работы, найбольш набліжаны беспартыйных рабочых да яе, пачынае становіцца цэх, адзінае і г. д. Гэта аднак, ня трэба разумець так, што спецыфічная работа ў цэху павінна парэжаль абасобленая погляды ў арганізатары гэтай работы і беспартыйных рабочых і ўскутку гэтых поглядаў так пазіцыю злучаць. Падварот, неабходна разглядаць і будаваць гэтую работу, улічваючы з агульнымі прынцыпамі і сістэмай парт. і проф. і сацыяліст. працы ўсяго прадпрыемства і ў цеснай сувязі з агульнай лініяй партыі.

Практыка ўнутрыпартыйнага кіраўніцтва

(Мазырская акруга)

У практыцы ўнутрыпартыйнага кіраўніцтва азначаныя значнае зрушэнне з боку гэтага ўзроставага і гэтай татальнай працы, якая тут у аснаўным па дзённых а) ўзмацненне жыццёва кіраўніцтва за лік скарачэння „пашыраната“, б) палітэжыўнае павялічэння і сістэмы ў кіраўніцтве, в) праверкі выканання дырэктыв.

Галоўную увагу натуральна, трэба ўдзяць высвятленню мэталу і зместу кіраўніцтва партыяўнікамі з боку Акружкому і Райкомаў. **Вось шэраг вопытаў па гэтай лініі:**

Значна ўзмацнілася жыццёва кіраўніцтва з боку Райкомаў ячэйкамі. За год у іх пачынаюцца ўсе ячэйкі поўнае до асаблівасці іт 2 разы тры чым пасля кожнага аб'яднання іх пачынаюцца ячэйкі, з сатаклямі аб'яднання іх стаўляюцца на пасаджэннях Райкомаў. Акрамя гэтага паступова ўваходзяць у саставу іх пачынаюцца выхадзіць сяброў РК у ячэйкі для інструктавання, прымімаюцца пачынаюцца, у аднак у ат пачынаюцца, ня маюць ужо „дэкаратывнага характару“ і працягваюцца, пасля гэтага максімум іх пачынаюцца, а кожны іх пачынаюцца гаварыць працуе у ячэйцы 5—6 дзён.

Гэта, як арганізацыйныя мерапрыемствы.

У частцы зместу кіраўніцтва, асабліва цяжкае пераносіцца не на колькасць дырэктыв і ячэйкаў, а на практычнае паказанне, як правесці ў умовах ячэйкі аснаўныя дырэктывы партыі.

Гэтак, Калінінскі Райком па дэкламу Доманішскай ячэйкі выносіць паставу, апроч каста арганізацыйнага і пачынаюцца праца ячэйкі. 1) складо і рэзультат 3х месяцаў пачынаюцца праца, якім і кіравацца у працы, 2) пра рэзультат пачынаюцца апазіцыя пачынаюцца Акружкому аб працы з беднатамі і больш сістэматычна абіраюцца групы бедных пры сельсавеце, с-т таварыства і камітэце ўзмацавання; 3) асяродкам пры ячэйкі пачынаюцца пачынаюцца пачынаюцца праца ў умовах ячэйкі, асабліва пачынаюцца быць завернута увага на мадэрнізацыю, калектывныя пачынаюцца, сямейныя таварыствы, с-т крэдыт, агняупорнае будаўніцтва, 4) пачынаюцца скідаць сялянскі актыву сяброў с-с КСМ, дэкаратывна пачынаюцца іт іт 5) правесці высеісную пасеўную кампанію прыраваць гэты пачынаюцца на пачынаюцца сельсавеце, камітэце ўзмацавання і сабраць бедных і шэраг іншых дырэктыв.

Па другой ячэйцы той-жа Райком мае такую дырэктыву „Узмацніць барацьбу з пратэктывізмам у Жалезком, старашна ў першую чаргу скарыстаць па працы ў ім беднату“.

Вядома, што Райком мае зрупаваць увагу ячэек на аснаўных задачах працы з вучотам асаблівасцяў працы кожнай ячэйкі.

Другі Райком -Карэлінскі практыкуе гэтакі мэтад інструктаваньня: пасля абсьледваньня працы ячэек склікае пленум Райкому з удзелам усіх сакратароў ячэек і ставіць даклады: 1) недахопы працы ячэек па лініі кіраваньня гаспадарчай працай і працай сярод беднаты і бліжэйшая мер-прыёмнасьць у гэтай галіне, 2) недахопы і задачы працы сярод жанчын, 3) недахопы і застаны ў працы КСМ.

Гэты мэтад палкім сябе апраўдвае ўжо тым, што на нарадзе выяўляецца ўвесь вопыт працы ўсёх ячэек. Трэба адзначыць, што гэтыя нарады выклікаюць вялікі інтарэс з боку ячэек.

Жыгкавіцкі Райком практыкаваў рэссытыв па ячэйках атлядаў (раз у 2-3 мес.) па пратаколах ячэек, накіраваны на тэнінг і горнінг працэдур, як пастановаў па ячэйках паводле хваляньняў, так і пастановаў на іх.

Гэта з аднаго боку значна спрыяе паліпшэньню разьбіраньня ячэйкам у пастановах найбольш важных паліпшэньня і большай працаўдзяльнасьці пастановаў, а з другога—застаўляе Райкомы больш уважліва вывучаць усе пастановы ячэек.

У акрузе аднаасова праводзіцца цяпер вопыт ліквідацыі агудных квартальных пэсьмовых сьпінаў сьдзячэек перад Райкомамі.

Чым гэта выклікана? Тут ёсьць тры бакі:

Першы—у палітых сьдзячэек ячэйках большасьць партыйнаў гэта пачынае маладоснава, перааружэньня інавацыяў і практычнай працы (аспабаваных сакратароў сьдзячэек і дзе тымі і пэсьмовымі квартальнымі сьдзячэекімі зьдзячэюць ячэйку і у той жа час у пэсьмалі малой ступені высвятляюць ўсю працу ячэйкі).

Другі—пры больш чыстых высьветах сяброў Райкому з ячэйкі, пры уважлівым вывучэньні пратаколаў іхора—сходаў ячэек і ўрэшце, пры доўгаюм прысуджаньні сяброў РК пры справядзачах іхора і сакратароў ячэек у гэтых пераабрабаваных матэрыялах РК досыць поўна быць у курсе працы ячэек.

Трэці—з ліквідацыяй агудных сьдзячэек асяродак цяжару перапрацаваць на сыстэматычнае паліпшэньне вопыту працы у пэсьмовых галінах і працы з беднотай і асобным, прыз на ўкараненьне культурных форм сьдзячэек і сьдзячэек і дзі і скарываньне гэтага вопыту Райкомамі.

І такім чынам ліквідацыяй квартальных „агудных“ сьдзячэек мы усталяем і скарываньне працы сьдзячэек, у той жа час павышваючы якасьць працы.

Што зроблена ў галіне правэркі выкананьня пастановаў?

Апрача ўжо ўпамянутых мерапрыемстваў для правэркі, як ячэйкі выконваюць пастановы свая і Райкому, практыкуецца, праўда, яшчэ ня усюды і не дастаткова сыстэматычна інтэгральныя сьдзячэекі на агудных ячэйковых сходах абнаўляюцца дырэктыву як самой ячэйкі, так і партаргану. Мэтазгоднасьць гэта і мэтаду даказваць ня прыходзіцца.

Трэба адзначыць яшчэ некатыя вопыты ў галіне кіраваньня з боку Акругому:

па першае,—гэта паступовая атмова ад агудных абсьледваньняў партарганізацый раснінах і пераход на абсьледваньне пэсьмовых галінаў працы. Зі апошняе час праводзілася абсьледваньне і інструктаваньне па пэсьмовых галінах: 1) праца з беднотай, 2) абнаўленьне Райкомамі і ячэйкамі кіраваньня і сьдзячэекімі працай, 3) становішча партпрацы на чыгуны, 4) праца сьдзячэек пад вуглом гле-

джання радьяналізацыі апарату і барацьбы з бюракратызмам. Цяпер праводзіцца абсьтעדзіньне па п'ятаньнях масавай працы і зьніжэньню цэн.

Зіруваньне увагі на наасобных гатках працы, бязумоўна, дае больш плунае вылучэньне гэтаі працы чым пры агульных абсьтעדзіньнях.

Акружкомам выдзелена некалькі тыпчых ячэек (сельскіх, м. стачковых, савецкіх, фабрычна-завадскіх і г. д.), ад якіх Акружком атрымювае ўсе матэрыялы непасрэдна і гэта дае магчымасьць быць заўсёды ў курсе працы нашых ячэек.

Апошнія мерапрыемствы — гэта патаджваньне інструктарскай працы ў акрузе наогул.

З гэтай мэтай праводзіцца гэтакія мерапрыемствы:

1) пры Акружкоме склікаецца нарада інструктароў-партыйцаў для абмену вопытам працы;

2) намечана склікаць такія ж нарады ўсіх інструктароў і партыйцаў і беспартыйных ўсіх акруговых арганізацыі, (Выканкомаў, коопэрацыі і г. д.);

3) прыступлена да складаньня коардынуячата пляну ўсёй інструктарскай працы па акрузе для таго, каб ня было паралелізма і каб інструктаваньне ніжэйшых арганізацыі не змянялася у перашкоду (з прычыны частата абсьтעדзіньня) працы на месцах.

Зразумела ёсць яшчэ шэраг мэтадаў унутры партыйнага кіраваньня (нарады, выезды на месца сяброў АК і г. д.), але яны больш высветляліся і дзеля гэтага мы на іх не затрымюваемся. З другога боку аб недахопах працы мы наўмысьля ня пісалі, бо нашай задачай зьяўляецца высветліць некалькі апраўдаўшых сябе мэтадаў

ГІСТПАРТ

Агурскі

Роля дробна-буржуазных партый на Беларусі ў Кастрычнікавай рэвалюцыі

Беларускі рух *)

(Працяг)

Беларускі рух у самыя першыя дні Лютаускай рэвалюцыі прыняў востры нацыяналістычны характар.

У сакавіку 1917 г. у Менску адбыўся зезд беларускіх нацыяналістычных арганізацый. Гэты зезд абраў „Беларускі Нацыянальны Камітэт“, у які увайшлі вялікія памешчыкі, прадстаўнікі „Беларускай Соцыялістычнай Грамады“, прадстаўнікі ад буйнай і дробнай буржуазіі і адзін рабочы.

Гэты Нацыянальны Камітэт адразу выставіў патрабаванні Часоваму Ураду аб аўтаноміі Беларусі.

Беларускі Нацыянальны Камітэт зразу пачаў выдаваць свой орган „Вольная Беларусь“, які групаваў вакол сябе ўсе класы беларускага народу. Хача рэдактарам „Вольнай Беларусі“ быў член „Беларускай Соцыялістычнай Грамады“, гэтая мела востра шовіністычны характар. Вакол гэтай газеты гуртаваліся ўсе шовіністычныя элементы беларускай інтэлігенцыі.

Адначасна з „Беларускім Нацыянальным Камітэтам“ зноў пачала існаваць „Беларуская Соцыялістычная Грамада“. У сакавіку 1917 г. у Менску адбылася першая канфэрэнцыя часовага Камітэту беларусаў-соцыялістаў.

Канфэрэнцыя ўхваліла рэзольцыю аб дапамозе Часоваму Ураду і выказалася за працу ваіны супроць нямецкіх мілітарыстаў.

Але Беларуская Грамада не рабіла ніякага уплыву на Беларусь такім, што гэтая дробна-буржуазная і нацыяналістычная партыя, якая ў 1905-1906 г. г. гуртавала вакол сябе малыя групы беларускай інтэлігенцыі, амаль зусім ня бывала сярод беларусаў. У 1905-1906 г. г. Беларуская Грамада рабіла адзіночныя спробы працаваць сярод беларускіх сялян, яна выпускала некалькі дзесяткаў проклямацый, газеты і брошюры. Грамада ня выпускала. Калі адбылася Лютаўская рэвалюцыя, Беларуская Соцыялістычная Грамада ня мела ніякай ніводнага прадстаўніка ў Менскім Савеце.

*) Глядзі „Бальшавік Беларусі“ № 5

1-га мая Беларускай Соцыялістычнай Грамады пачаці выдаваць у Менску газету „Грэмда“. Гэта была місцёвая газета ў 4 старонкі. З першых жа нумароў гэтай газеты робіцца ясным, што Грамада лічыць сабымі лепшымі прадстаўніцкамі народу Керавскага, Цэрэтэна і Чхэлітэ. Таксама робіцца ясным, што яны дробна-буржуазная нацыяналістычная партыя, якая ставіць падзыха на нацыяналістычнае Беларускае вышэй за ўсё.

Не знайшоўшы спрыяючых умоў для працы ў сямёй Беларусі, адначасна прадстаўнікі Беларускай Соцыялістычнай Грамады пачынаюць весці сваю працу ў Петраградзе сярод групірок беларускіх рабочых і сялян, якія былі сюды перакінаны ў часе вайны і трапілі ў Петраградскіх фабрыках. Але і гэты праца сярод беларусаў ня меў а поспеху, бо гэтыя людзі былі уцягнуты ў агульны рэвалюцыйны рух, і больш цікавіліся агульнымі рэбеліямі і барацьбамі, чым нацыяналістычнымі пачуццямі беларускага нацыяналізму.

У корэспандэнцыі з Петраградскай якую трымаў Беларускай Соцыялістычнай Грамады падручкі ў нумары 15 „Вольная Беларусь“ (1917), аўтар скардзіцца „Беларусь“ стоіць ад абытку і звычак, але на гэты не абяртае ніякіх думкаў, сячаюма і нічога не прыдуміў папярэць дзі роднай старонкі. Ён убівае ў голую сцяну, анічокая думка аб а ўлыні рабочым і сялянам і ўбіта тымі, якія не ахвотны спрымаць уніску напай, каму не хочама таа нацыяналістычная працягаваная, як анічокая Беларусь, як рабочыя і сяляне ў Беларусі ў абытку“.

Усе ж такі ў Петраградзе, Крэвітане, Фінляндзі, і іншых мясцах ствараліся групы „Грамады“ і іншая беларуская сацыялістычная групоўка. Улетку 1917 г. у Петраградзе адбылася другая канфэрэнцыя „Грамады“. Насяда другія канфэрэнцыі сталі ясным, што „Грамада“ злучае дзве сацыялістычныя плыні: марксысцкую і нацыяналістычную.

У кастрычніку 1917 г. адбылася трэцяя канфэрэнцыя „Грамады“. Гэтая канфэрэнцыя ўсталявала, што ў арганізацыі адбылася раскол паміж дзюмома рознахарактарнымі плынямі: левым і прававым, якая скончылася выхадом збо беларускіх рабочых з Петраградскіх фабрык, якая напярэй прыняла бальшавіцкую праграму і ўважлася ў шэрагі камуністычнай партыі Бальшавікоў. „Грамада“ зрабілася працай, шовіністычнай групай, якая потым праводзіла канфэрэцыйную дзейнасць у Беларусі.

У ліпені 1917 г. Беларускае Нацыянальнае Камітэт склікаў другі зезд беларускіх арганізацый. На гэтым зездзе, наводне паграбаванню Беларускай Соцыялістычнай Грамады, арганізавалася ў Менску „Цэнтральная Рада ўсіх беларускіх арганізацый і партыяў“. Рада паставіла сабе мэтай аб'яднаць усе беларускія арганізацыі, якія знаходзіліся ў розных мясцах Расіі. Пазней у некаторых мясцах адбыліся зезды салдат беларусаў, якія пярэджалі рэвалюцыю, у якіх беларускі народ заклікаў і арганізавалі выхад збо „Вольная Беларускай Радой“ у Менску, каб ступіць сацыялістычнае дзеянне для беларускага народу аўтаноміі, шырокага мясцовага самакравініцтва.

Зьезды паграбавалі таксама, каб беларускія салдаты арганізаваліся ў асабістыя беларускія вышэй, каб аб'ядналі шырокіх беларускіх народу. У гэтым выпадку адбылася ўсё беларускі нацыяналістычны і сацыялістычны рух.

* * *

Бальшавікам, што кіравалі рэвалюцыяй у Менску і тым захопным фронце, зразумела, прыходзілася змагацца супроць Часовага ураду.

супроць контр-рэволюцыйных генэралаў і афіцэраў, а таксама супроць нацыяналізму беларускіх палітычных партый.

Розныя супраўзнікі большавікоў не маглі атрымаць росту большавіцкай палітыкі на фронце. У верасні 1917 і большавіцкія скіпкі першую Заходняга краёвага канфэрэнцыю і абраны Заходняга краёвага камітэту, у які ўвайшлі прадстаўнікі Смяленскіх, Відавескіх, Менскай, Матусевскай і Вілейскай губерняў. На гэтых канфэрэнцыях большавіцкія арганізацыі Заходняга краёва і Заходняга фронту

на канфэрэнцыю прыбылі прадстаўнікі арганізацый, якія палічылі ў сабе 28 тысяч членаў і 27 тысяч сячынчонаў, якіх у большасці складаліся з салдат. Аднама ініцыятыва большавіцкай уладзі ў большым маштабе разрэсці сячынчонаў батальёнаў на Беларусі. Другую большавіцкую гаспадарку "Молат" таксама зачынілі, і камат большавікоў было заарыштована. Але разрэсці толькі ўзмацнілі большавіцкія улады. У верасні і былі выданыя перавыбары Менскага Савету, і на гэтых выбарах большавікі атрымалі пераважную большасць.

Кастрычнікавая рэвалюцыя адбывалася ў самабытных умовах, краву пачыналі адрывацца вестак аб пераходах у Петраградзе, Менскі і іншыя большавіцкія Саветы на мірныя ўмовы збройнага ўдзелу ў свае рукі і ініцыятыву выхавання ўсіх большавікоў і салдат, якія былі арыштаваныя за палітычныя праступкі супроць Часовага ўраду Ліквідацыі "праступкаў" былі так вялікі, што іх сфармавалі цэлыя полкі, які былі названы "Першыя рэвалюцыйныя полкі" і Менскага Савету. Контр-рэвалюцыйны фронт сконцэнтравалі свае сілы. 27 кастрычніка Менск быў абкружаны казачымі і артылерыяй, і Менскі Савет на кароткі час зноў страціў уладу. 2 лістапада Менскі Савет падрыхтаваўся да новага перавароту. 2-я армія Заходняга фронту прыйшла на дапамогу Менскаму Савету, і у ноч на 2 лістапада пераехала ў Менск самыя лепшыя брані і поезд і вылікалі кожнаесяць зброі. 3 лістапада гэтых уявітых сіл Менскі Савет зноў захапіў уладу.

Для гэтага, каб стварыць саветы па ўсёй Беларусі і на Заходнім фронце, Менскі Савет арганізаваў Вайсковы Рэвалюцыйны Камітэт, Заходняга краёва, у які ўвайшлі прадстаўнікі ад усіх саветаў Заходняга краёва. Старшыня Рэвалюцыйнага Камітэту быў абраны гав. Мяснікоў.

Вайсковы Рэвалюцыйны Камітэт Заходняга фронту і Менскі Савет былі ў кастрычнікавай дні самымі рэвалюцыйнымі органамі на ўсёй Расіі. Мільёныя арміі Заходняга фронту ўважались такой матушкай сілай, што яны павінны былі вырашаць дзе Кастрычнікавай рэвалюцыі. Грэба было перадаць гэтую контр-рэвалюцыйную сілу войска ў Петраград. Грэба было перадаць нунь сядзячыя масы на гэты бок Савецкай улады. Гэтыя задачы былі выкананы гав. Мяснікоў, старшынёй Вайскавага Рэвалюцыйнага Камітэту Заходняга краёва, і абіраўся галоўна-камандуючым Заходняга фронту.

У гэтыя дні Кастрычнікавай рэвалюцыі ўсе дробна-буржуазныя і соцыяльна-дэмакратычныя партыі былі супроць кастрычнікавай перавароту і супроць таго, каб Саветы ўвайшлі ў свае рукі. Менская арганізацыя "Бунт" выйшла шэраг рэвалюцыя, у якіх яна энэргічна протэставала супроць таго "зрада" якую батальёны ўчынілі ў адносінах да рэвалюцыі і рабочае класы, іх улады ўладу і паставілі гэтым рэвалюцыю ў вяткую "ісмаіліска" Менскі "Вэкер" друкаваў загады камітэту аб перастанаві рэвалюцыі і заклікаў рабочых ня выконваць загады Савету Паротных Камітэтаў. Потым "Вэкер" адкрыта агітаваў саботажы супроць Савецкай улады.

Беларускія нацыяналісты таксама сталі суароць Кастрычнікавай рэвалюцыі 27 кастрычніка 1917 і Беларуска-Савецкія і Сталінская Грамада і ўсе іншыя беларускія нацыяналістычныя групы выдалі манифэст пад назваю „Грамада і беларускія народы“, у якім яны та нарылі „У гэтыя дні нам належыць паказаць шлях на гэтае злучэння пакутай беларускай рэвалюцыйнай дэмакратыі не і ну гэта, каб не хор бязладу (кастрычнікавая рэвалюцыя С. А.) затубіла нашую сьвятую нацыянальную справу абароны вольнасьцей і правоў Беларускага Народу“.

Апрача гэтага, становіцца балашавіцкі партыі Савецкай улады у Менску і на Заходнім фронце напяралася і з прычыннаю шчыльнай працы контр-рэвалюцыйнага.

На Заходнім фронце стварылася Украінская Вансковая Рата, якая пачала арганізаваньне асобнага украінскага вайсковых частаў. Апошнія пачалі выконваць толькі загады Украінскай Цэнтралізацыі Рата. Гэтыя украінскія частыя зрабілі спробы перайсьці Заходні фронт. Каб спыніць гэтыя захады, Савет Народных Камітэтаў Заходняга краю, які быў арганізаваны ў канцы лістапада 1917 і, зрынуў апаў усеся склад Украінскай Раты Заходняга фронту. Гэтым быў ліквідаваны рух украінскіх вайсковых частаў.

Другая сутычка на Заходнім фронце адбылася паміж Савецкай уладай і сфармаванымі польскімі вайсковымі часткамі, якімі кіраваў генэрал Доўбар Мусьніцкі. Польскія вайсковыя часты з самага пачатку сталі на службу буржуазна-беларускім сялянам пачалі выступаньне супроць польскіх панноў і забралі панскую зямлю і маёмасьць, а Доўбар Мусьніцкі біраў панноў і помешчых пад сялянскімі.

Доўбар Мусьніцкі сконцэнтравану вакол сябе польска і 23 студзеня 1918 г. ён формальна абвясціў Савецкай уладзе вайну. Польскія дэлегаты захапілі Бабруйск і забралі там вялікую суму грошай і дзяржаўнай скарбніцы.

Трэцяя сутычка адбылася паміж Савецкай уладай і беларускімі нацыяналістамі. У канцы сьнежня ў Менску адбыліся Беларуска-польскія розныя беларускія колаў, якія не прадстаўлялі сабою беларускіх сялянскіх мас.

Вакол гэтых груповаўся таксама такія арганізацыі, якія вялі анты савецкую прапаганду і прынялі рэзолюцыю супроць Савецкай улады, якую і хацелі замяніць надзяна-дэмакратычнай. Дыкуючы і зтаму, Савецкім Заходняга краю гэтыя зьезд распусьцілі. Пры такіх умовах Савецкая ўлада прадавала на Беларусь 100 дзён, пакуль мірныя перагаворы у Бярэзьні былі спынены, і немцы акупавалі амаль усю Беларусь.

З прыходам немцаў у Менск зноў збудзіліся розныя дробны буржуазныя партыі. Гіноў ажаў Менская гарадская дума. На першым пасяджэньні Гарадзкой думы пад кіраваньнем пачынаў старшыня Менскай думы, які быў таксама правактарам „Дзяржавы“, абвясціў, што ўрэшце мы зноў маем магчымасьць вольна і незалежна аднавіць гарадзкую думу¹⁾.

У акупаваных мясцовасьцях Беларусі з прыходам немцаў яшчэ больш выясьніўся шлях на характар беларускага нацыяналізму. Як толькі немцы прыйшлі і Савет Народных Камітэтаў 21 лістапада перайшоў у Менск, Выканаўчы камітэт і Беларуска-польскіх, які быў рас-

1) Гэты факт запісаны ў Гісторыі „Польска-беларускіх перамоваў“ праці Камуністычнай арганізацыі „Літва-Беларусь“ за 18 кастрычніка.

пучанні ў лістападзе, разам з прадстаўнікамі усіх дробна-буржуазных партій Беларусі, абвясцілі сябе „вышэйшай уладай краіны“ пакуль на Беларусі на дэмакратычных асновах будзе скліканы Беларускае Устаноўчы Сойм.

21 лютага стварыўся народны сакратарыят Беларусі, у які ўвайшлі прадстаўнікі партый „Беларускай Соцыялістычнай Грамады“, эсэраў, „Бунду“, „Поалей-Ціон“ і С. С.

25 лютага (1918 г.) у Мінск прыйшлі немцы, якія не хацелі прызнаць Беларусі, як самастойнае дзяржава і не хацелі прызнаваць створанага Беларускага ўраду, але прапалі беларускага ўраду. 9 сакавіка абвясцілі, Беларусь народная рэспубліка. Тэрыторыя „Беларускай Народнай Рэспублікі“, паводле дэкрэтаў 24 сакавіка, складалася з наступных губерняў: Мінскай, Гродзенскай, Віленскай, Чарніўскай, часткі Магілёўскай і частка іншых суседніх губерняў, якія населены беларусамі.

Беларускае Народнае Рэспубліка абвясціла Беларусь незалежнай рэспублікай, і пачала шукаць дзяржавы, якія прызналі б самастойнасць Беларусі.

Каб дасягнуць гэтай мэты, рада „Беларускай Народнай Рэспублікі“ паслала прыватную тэлеграму Вільгельму у якой дзякавала яму за вываленне Беларусі ад балышавікоў і прасіла яго, каб ён узяў Беларусь ад абаронаў і перадаў яе немцам іміры.

Над гэтай тэлеграмай падпісаліся прадстаўнікі Беларускай Соцыялістычнай Грамады.

Гэты гандаль прывёў да расколу ў шэрагах Беларускай Рады. З яе выйшлі часткі яўрэйскіх соцыялістычных арганізацый, як „Бунд“, „Цэнтральная Соцыялістычная і яўрэйская соцыялістычная“ і таксама адбыўся раскол у шэрагах Беларускай Соцыялістычнай Грамады. Лёвая частка Грамады адазваля сваіх прадстаўнікоў ад ўраду. Урад разбіўся і стварылася Часовая Рада дзясці. Польша Рада ўпаўняважала вялікага абнавіка Р. Скірмунта, каб ён склікаў галоўнае Ураду. Скірмунт склікаў гэты ўрад і зрабіўся яго старшынёю.

Сярод яўрэйскіх колаў у часе нямецкай акупацыі досыць інтэнсіўна працавалі ўсе нацыяналістычныя партыі, і асабліва „Бунд“, які меў штодзённую газету „Дэр Вэкер“ і таксама стаяў на чале менскай гарадской думы. Як усе газеты якія выходзілі ў часе нямецкага напавання бундэўскі „Вэкер“ меў агітацыю супроць балышавікоў і распаўсюджваў фальшывыя весткі супроць Савецкай Расіі.

У гэты самы час, калі дробна-буржуазныя партыі на поўнай свабодзе праводзілі сваю працу, балышавікі працавалі падпольна і змагаліся супроць нямецкіх акупантаў і супроць здрадніцкіх дробна-буржуазных партый, якія прыкрываліся соцыялістычным вяслом. Як у старыя царскія часы, балышавікі збіраліся ў маленькіх хатках або ў падвалах і друкавалі там проклямацыі, у якіх яны заклікалі рабочых і сялян Беларусі да змагання супроць нямецкіх акупантаў. У верасні 1918 г. розныя камуністычныя групы Беларусі і Літвы склікалі ў Смаленску канферэнцыю, на якой быў выпрацаваны агульны плян працы ў акупаваных краінах. Балышавіцкія арганізацыі рознымі спосабамі распаўсюджвалі ліміт літаратуры сярод рабочых, сялян, а таксама і сярод нямецкіх салдатаў. За гэтую агітацыю імат балышавікоў было заарыштавана.

Такое становішча было на Беларусі пакуль не пачалася рэвалюцыя ў Нямеччыне.

(К а н е ц)

У ЦК КП(б)Б

Адносна рабвяскораўскага руху ў Беларусі

(Пастанова сакрат. ЦК КП(б)Б ад 16 мая 1927 г.)

Побач з агульным ростам Савецкай грамадзкасці і актыўнасці рабоча-сялянскіх мас, ідзе рост рабвяскораўскага руху ў Беларусі. Гэтаму росту спрыяе рот перыядычнага друку і асабліва насыценных газет, а таксама ўзросшая увага партыі да пытанняў кіраўніцтва рабсельскараўскім рухам.

ЦК КПБ адзначае наступныя дасягненні ў рабсельскараўскім руху:

1. Узрост колькаснага складу рабсельскараў, які ў сярэднім адпавядае лічбам, якія маюцца ў іншых частках СССР (на вучоце газет 4500 сельскараў, з іх рабскараў 35%, сельскараў 55%, іншых 10%, жанчын 5—7%, партыйцаў і комсамольцаў 30%). Акрамя таго маецца да 200 насыценных газет, вакол якіх групуруюцца па 10—15 рабсельскараў).

2. Узмацненне кіраўніцтва партыі рабсельскараўскім рухам, увага нізавых партарганізацый да гэтай працы, аб чым сведчаць праведзеныя за апошнія месяцы ў большасці акруг раённыя і акруговыя нарады рабсельскараў, якія па праходзілі пад кіраўніцтвам мясцовых партарганізацый і рэдакцый газет.

3. Паляпшэнне кіраўніцтва з боку рэдакцый цэнтральных і акруговых газет, рабсельскараўскай працы (нарады рабскараў, метадычныя ўказанні гурткам, індыўдуальныя лісты, куткі рабсельскараў, выдзяленне спецыяльных працаўнікоў

для кіравання рабсельскарамі ў некаторых газетах

4. Значны ўзрост ролі рабсельскараў у політычным жыцці ўва ўсіх галінах сацыялістычнага будаўніцтва. Удзел у кампаніях рэжыму эканоміі, барацьбы з бюрократызмам, зніжэнню цен, перавыбараў у саветы і інш., садзейнічала ўцягванню мас у гэтыя кампаніі і ўносіла канкрэтны практычны змест пры іх правядзенні. Шмат дзельных прапаноў пры ажыццяўленні давалі значныя вынікі.

5. Маецца дасягненне ў адносінах удзелу рабсельскараў у грамадскім жыцці. Значная частка зьяўляецца сябрамі гарадскіх і сельскіх саветаў, працуючы ў камісіях, секцыях. Шмат сельскараў зьяўляюцца прыкладнымі гаспадарамі (па Бабруйскай акрузе 66 сельскараў уцяпляюць хлявы, 64 сеюць каранёплоды, 72 сеюць травы).

Побач з дасягненнямі ЦК КП(б)Б адзначае наступныя недахопы.

1. Выпадкі непраўльнага парткіраўніцтва контраліравання, альбо адсутнічання кіраўніцтва ў вёсцы. Яшчэ ня ўсе ячэйкі ведаюць дырэктывы партыі па рабсельскараўскім руху.

2. Ня ўсе арганізацыі (асабліва адміністрацыі і хозяйственнікі) адносяцца з належнай увагай да адказу на допісы рабсельскараў, часта аддзельваючыся формальнай адпіскай, але яшчэ ёсць паасобныя выпадкі, калі праследванне ўсё-ж такі мае месца (уважэнне рабска-

раў пры першай мажлівасці, пагрозы і г. д.).

4. Яшчэ няма чоткіх форм арганізацыі рабселькораў. Нязначная частка селькораў аб'яднана ў гурткі, паралельна існуюць гурткі прыхільнікаў газеты, пры чым часта яны ня звязаны з насыценгазетам.

5. Слаба вядзецца выхаваўчая праца, узровень палітычнай і агульнай падрыхтоўкі вельмі нізкі. Якасьць рабселькораўскага матэрыялу хача і палепшылася, усё-ж яшчэ ў рэдакцыю прыбываюць тысячы допісаў, ня маючых ніякай вартасці.

6. Адмоўныя з'явішчы ў рабселькораўскім руху, якія адбіваюць настроі новых плястоў рабочых у горадзе і дробна-буржуазную ідэалёгію ў вёсцы вызначаюцца ў наступным:

а) Прызнаньне партыйнага кіраўніцтва, але недавер'е да мясцовых партыйчэек і паясобных партыйцаў і гэтыя з'явішчы адзінае і наглядзеца галоўным чынам у вёсцы.

б) Настроі падпольшчыны сярод селькораў, жаданьне схаванца ад акаляючых, схаванца сваё прозьвішча і г. д. ёсць імкненьне стварыць нелегальныя селькораўскія гурткі.

в) Разуменьне сваёй працы толькі, як разаблачыцельнай, жаданьне пісаць толькі аб недахопах, незадавальняючая праверка фактаў.

г) Пісаньне толькі для ганарару. Імкненьне пісаць як мага больш, больш ва многіх газетах. На гэтай глебе маюцца выпадкі конкурэнцыі, асабліва ў вёсцы.

д) Выпадкі злоўжываньня селькораўскім званьнем, правышненьне сваіх абавязкаў і правоў, злоўжываньне аружжам.

Усе паказаныя з'явішчы не зьяўляюцца масавымі і асаблівай пагрозы ў рабселькораўскім руху не ўяўляюць.

ЦК КП(б)Б лічыць, што асноўнымі задачамі партарганізацыі і рэдакцый газет у галіне рабселькораўскага руху павінны быць:

1. Далейшае замацаваньне партыйнага кіраўніцтва па лініі нізавых партарганізацыяў і рэдакцый газет. АК і АКК павінны выяўляць выпадкі няправільнага кіраўніцтва, альбо адсутнічаньне кіраўніцтва на мясцох для прыняцьця належных мер.

2. Рэдакцыі газет павінны ўзмацніць сваю працу сярод рабселькораў, праводзячы яе больш плянамерна. Асабліваю ўвагу звярнуць на пастаноўку вучоту, індывідуальнай сувязі, дапамогі гурткамі і насыценгазетам. Неабходна далейшэ ўцягваньне рабселькораў да актыўнага ўдзелу ў правадзімых кампаніях.

3. Асабліваю ўвагу трэба звярнуць на ўцягваньне дарослых рабочых і сялян і асабліва жанчын у рабселькораўскі рух. Для гэтага рэдакцыям неабходна больш уважліва рэгуляваць скарыстаньне паступаючых допісаў. Адначасова неабходна разаблачаць імкненьне варожых элементаў, якія прымазаліся ў рабселькораўскі рух.

4. У рабселькораўскі рух трэба больш рашуча ўцягнуць работніц і сялян, асабліва ў працу насыценгазет, у склад рэдкалегіі і гурткі пры газетах. Праз Жанадзел трэба правесці шэраг мерапрыемстваў для ўцягваньня актыўных дэлегатак, жанкораў, якія пішуць у часопісь „Работніца і Сялянка“ да ўдзелу ўва ўсіх цэнтральных, і акруговых газетах, у склад гурткоў пры друкаваных газетах, трэба пашырыць колькасць жанчын рабселькорак.

5. Узяць курс на ўстанаўленьне адзінай формы рабселькораўскіх арганізацыяў; насыценгазетамі рэдкалегія—гурток рабселькораў пры насыценнай і друкаванай газэце куды ўваходзяць тыя, хто пішуць у насыценныя і друкаваныя газеты і ўсе, якія цікавяцца гэтай працай.

6. Палепшыць пастаноўку выхаваўчай працы па лініі арганізацыі гурткоў пры насыценгазетах, дапамагаючы ім шляхам выдзяленьня адпаведных партыйцаў. Пры камплектаваньні партшкол звярнуць

увагу на ўцягненне рабселькораў. Уцягваць селькораў у агульную сістэму політасветнай працы праз хаты-чытальні, клубы і г. д. Прыняць меры да прасоўвання рабселькораўскай літаратуры ў масы.

7. ЦК КПБ зьварочвае ўвагу ўсіх партарганізацый і рэдакцый газет на неабходнасьць правядзеньня ў жыццё дырэктыв ЦК УКП(б), ЦК КП(б)Б сакавіковага Пленуму.

ЦК, асабліва ў адносінах палепшэньня зьместу насцьценгазэт, выбарнасьці рэдаклегіі і ўрэгуляваньня ўзаемаадносін рабкораў з хазяйственьнікамі.

8. Зьвярнуць увагу ЦК ЛКСМБ і рэдакцый камсамольскіх газет на неабходнасьць узмацненьня арганізацый і выхаваўчай працы сярод юнкораў.

О регулировании состава КП(б)Б

(постановление бюро ЦК КП(б)Б от 20 мая 1927 г.)

Учитывая рост и регулирование социального состава КПБ за период с 1 января 1926 года по 1 января 1927 г. ЦК КП(б)Б констатирует, что в основном парторганизации КПБ усвоили и выполняли директивы партсездов и пленумов ЦК КП(б)Б о регулировании социального состава, в результате чего имелись:

а) увеличение общего состава КПБ за 1926 г. на 4374 человека или на 26,1% (на 1 января 26 года 16764 ком., на 1 января 27 года — 21138);

б) рост удельного веса в составе КПБ действительных членов партии с 56,5% до 60,3% (что составляет на 1 января 27 г. 12764 чел.), при чем в составе действительных членов партии выросла абсолютно и относительно пролетарская часть: рабочих по социальному положению с 56,4 до 58,4% и от станка с 25,6 до 28,6%;

в) увеличение в КПБ количества и процента женщин-коммунисток с 1785 или 10,4% на 2334 или 11,1%, а также и роста действительных членов КПБ среди женщин — с 46,8 до 50,2%;

г) увеличение в абсолютных числах пролетарской части КПБ (рабочих по социальному положению) с 9036 на 10518 или на 16,1%, в составе которой абсолютно возросло и количество рабочих от станка с 4929 на 1 января 1926 г. до 5700 на 1 января 1927 г. или же на 15,6%;

д) абсолютный и относительный

рост крестьян по социальному положению — с 27,2% до 31,3% и по занятиям — с 11,4% до 13,3%;

е) значительный прием в КПБ за 1926 г., выражающийся в 4740 чел., распределяющихся за счет рабочих (38,6%), крестьян (45%) и служащих и прочих (16,4%) по соц. положению, причем 48,2% всего приема шло за счет ЛКСМБ,

ж) вместе с тем ЦК констатирует непрерывное возрастание в составе КП(б)Б основной национальности (белорусской), составляющей на 1/1-27 г. 52,4% (на 1/1-25 г. 43%, на 1/1-26 г. — 50,5%), увеличиваясь также и в составе принятых в партию (за 1926 г. 62%, за 25 г. 57,8%), при стабилизации процента великоруссов (на 1/1-26 г. 15,9%, на 1/1-27 г. 15,9%) и незначительном снижении в КПБ процента остальных национальностей: евреев с 23% до 21,8%, поляков с 3,9% до 3,3% и латышей с 2,8% до 2,3%.

Однако, наряду с абсолютным увеличением состава КПБ и пролетарской части ее, ЦК отмечает:

а) Снижение процента рабочих, как по соц. положению, так и от станка:

1. По соц. положению с 54,2 на 1/1-26 г. до 49,7 на 1/1-27 г.

2. От станка с 29,4 на 1/1-26 г. до 26,9 на 1/1-27 г., что является результатом снижения в 26 году процента приема рабочих с 50,1% за 25 год до 38,6% за 26 год при повышении приема служащих с 14%

за 25 год до 16,4% за 26 г. и при абсолютном и относительном увеличении в составе КПБ за 26 год крестьян.

б) Незначительный рост в КПБ процента служащих и прочих: по социальному положению с 18,1% на 1/1-26 г. до 19,0% на 1/1-27 г.; по занятиям с 43,4% на 1/1-26 г. до 44,8% на 1/1-27 г.

ЦК считает необходимым отметить, что некоторое ухудшение социального состава КПБ за 26 год, по сравнению с 25 годом, выразившееся в снижении процента рабочих, при одновременном возрастании в КПБ процента служащих и прочих, особенно по занятиям, является следствием допущения некоторыми организациями недочетов в деле регулирования своего роста (см. приложение).

Помимо этого, ЦК отмечает еще следующие недостатки в работе по приему в партию на местах:

а) хотя основную массу коммунистов у станка составляют рабочие на наиболее крупных предприятиях БССР (81,4% фабзав. и транспортных) к общему составу коммунистов рабочих от станка, однако, в ряде крупных предприятий работа по вовлечению в партию протекает недостаточно и идет слабее, нежели на мелких и средних предприятиях, что видно из выборочных данных по 27 наиболее крупным предприятиям БССР, в которых процент коммунистов к общему количеству рабочих в среднем составляет 15,5% на 1/1-27 г. против 16,4% на 1/1-26 г. (при чем процент коммунистов на отдельных крупных предприятиях значительно ниже этого среднего процента). (См. приложение). Недостаточно вовлекаются в партию квалифицированные рабочие.

ЦК особенно обращает внимание парторганизации на следующие ненормальности в отсевах за 1926 г.:

а) на значительный отсев при приеме в КПБ рабочих всех групп,

выражающийся в 33,6%, среди которых наибольший процент отсева падает на фабзав. и транспортных рабочих — 46,5%;

б) на высокий процент отсева батраков и сельхозрабочих — 62,1%.

ЦК считает, что такой значительный отсев рабочих и батраков при приеме в партию является особенно ненормальным при сравнении его с процентом отсева за тот же период крестьян, составляющий 58,3% и служащих 48,9%;

в) недостаточная решительность со стороны низовых парторганизаций (ячеек, райкомов) в отказе служащим в приеме в партию, а иногда и упорное наистаивание перед ОК в приеме последних (данные Бобруйского ОК);

г) недостаточная работа по вовлечению женщин в партию, особенно фабзав. работниц, при одновременном увеличении процента служащих и прочих по социальному положению в составе принятых женщин (за 25 г. 12,4% „ за 26 г. — 25,5% „).

д) высокий процент приема через ЛКСМБ отдельными организациями комсомольцев служащих (данные из Бобруйска — 38% служащих из общего количества принятых в партию комсомольцев).

Отмечая ненормальным положение, когда при росте рабочего класса БССР и устойчивой в общем тяге рабочих в партию, удельный вес рабочих от станка в течение года понизился с 29,4% до 26,9%, ЦК считает необходимым указать ОК на необходимость более энергичного проведения решений XIII и XIV съездов партии о регулировании роста, более энергичного вовлечения в партию рабочих, занятых на производстве, в частности из рабочего беспартийного актива.

В дальнейшем ЦК предлагает:

а) обратить особое внимание на усиление работы ячеек по во-

влечению в партию рабочих, непосредственно занятых на производстве, особенно на крупных предприятиях, развертывая и углубляя на них массовую работу на основе решения мартовского Пленума ЦК КП(б)Б: особенно усилить работу по вовлечению в партию квалифицированных рабочих. С этой целью широко поставить среди рабочих разъяснение программы и устава партии, используя для этого индивидуальную работу, беседы во время обеденных перерывов и т. п., а также более широко привлекать беспартийных рабочих к обсуждению принимаемых в КПБ мероприятий (путем привлечения на собрания ячейки, через стенгазету и т. д.).

Особенно ЦК обращает внимание парторганизации на необходимость усиления работы по вовлечению в партию работников на крупных фабриках, предприятиях.

б) Отмечая слабый рост КПБ за счет батраков и сельхозрабочих, недостаточное выполнение парторганизациями партдиректив по этому вопросу, в частности высокий процент отсева батраков и сельхозрабочих при приеме в партию, ЦК считает необходимым заострить внимание всей КПБ на необходимость более решительного проведения в жизнь ранее данных директив и предлагает ОК и РК усилить работу по вовлечению в партию батраков, батрачек, сельхоз. рабочих и работников.

в) Продолжать работу по вовлечению в партию крестьян, обратить особенное внимание на вовлечение, в первую очередь, наиболее близкого к партии крестьянского актива из бедняков (работающих в советах, кооперации, групп и собраний бедноты) и лучшей части середняков, проявивших себя на общественной работе и проводящих политику партии и Советской власти, а также на вовлечение в партию крестьянок — активисток и общественниц.

г) При приеме служащих не до-

пускать обхода ограничений, установленных уставом партии для этой категории, строго соблюдая постановление XIII съезда в части приема служащих.

Установить при приеме последних (служащих) тщательную проверку рекомендаций путем вызова в РК и по необходимости в ОК, рекомендующих, а также считать обязательным личное присутствие принимаемых в ОК при обсуждении приема их, а также при приеме членов ЛКСМБ и женщин-служащих тщательно обсуждать в каждом отдельном случае их пригодность для партии, при чем прием в ЛКСМБ и женщины должен в основном идти за счет рабочих на производстве и крестьян от сохи.

д) Наладить систематическую проверку парткомами работы по приему в партию, в первую очередь, в сельских и советских ячейках, а также регулярную проверку роста организации в целом.

е) Орготделу ЦК ввести в систему проверку роста КПБ в целом не реже раза в 3 месяца, а также установить наблюдение за ростом отдельных ячеек на наиболее крупных предприятиях с целью изучения процесса роста на них.

ж) Предложить, ОК, как правило, выделять в качестве председателей комиссий по предварительному рассмотрению принимаемых в партию членов Бюро ОК, а также считать необходимым ввести в состав комиссии представителя ОКК.

з) Отметить невыполнение постановления Бюро ЦК от 15 марта 1926 г. об урегулировании социального состава КПБ в части изучения подлинного состава крестьян, принятых в партию, а также характерных моментов, удерживающих часть квалифицированных рабочих от вступления в партию.

Предложить Орготделу указанное постановление ЦК провести в жизнь.

Список организаций, допустивших наибольшее ухудшение своего состава.

I. Снижение процента рабочих по социальному положению

		I/1—25 г.	I/1—26 г.	I/1—27 г.
		В процентах		
1	Витебская	63,2	64,3	57,8
2	Могилевская	64,2	55,9	48,2
3	Бобруйская	64,9	65,1	51,8
4	Оршанская	58,9	49,4	42,3
5	Мозырская	53,3	52,4	47,1
6	Полоцкая	47,1	44,4	40,6
7	Калининская	46,4	29,7	24,5
8	Слуцкая	45,0	35,8	31,9

II. Повышение процента служащих и прочих по соц. положению

		I/1—25 г.	I/1—26 г.	I/1—27 г.
		В процентах		
1	Минская	23,1	19,3	21,1
2	Бобруйская	14,2	15,2	7,0
3	Могилевская	11,8	11,6	12,4
4	Калининская	13,5	13,5	14,3

III. Значительный прием служащих по занятиям за 1926 год

		I полугод.	II полугод.	за 1926 г.
		В процентах		
1	Калининская	30,2	23,6	27,8
2	Минская	27,1	27,1	27,2
3	Оршанская	23,8	27,6	25,8
4	Могилевская	26,0	21,5	24,1
5	Полоцкая	21,8	24,6	22,9
По КПБ в среднем		24,1	20,7	22,1

IV. Список наиболее крупных предприятий, на которых процент коммунистов в общем составе рабочих ниже среднего по 27 предприятиям разных округов

		Кол. раб.	% коммунист. 1/1—26 г.	Кол. раб.	% коммунист. 1/1—27 г.
1	Стеклозавод „Коминтерн“ Бобруйск . . .	280	3,7	390	5,8
2	Стеклозавод „Октябрь“ .	398	6,7	485	8,6
3	Кр. Березина—Борисов .	1029	9,9	968	12,8
4	Зав. Домбаль . . .	376	13,8	821	9,7
5	Ф-ка Двина—Витебск .	1566	7,4	2012	6,4
6	Дубров мануф.—Орша .	441	7,2	683	7,1
7	Красный Октябрь . . .	280	10,4	251	12,3
8	Стеклозав. Ильич—Могил.	158	13,3	241	10,4
9	Жел.-дор. депо Могилев	788	14,4	894	13,3
Средний процент по 27 предприятиям			16,4	—	15,5

Пленум Слуцкого Округкома

Апрельский Пленум Слуцкого Округкома уделит главное внимание 2-м вопросам: о массовой работе и воспитании и о снижении розничных цен.

Пленум тщательно подвел итоги проводившейся до сих пор массовой работы по линии партийных, профессиональных, общественных и п. просвет. организаций, выявил недостатки отдельных форм работы в массах и наметил пути улучшения ее.

Основными недостатками массовой работы Пленум признал: а) по линии парт. ячеек: недостаточную подготовку как со стороны содержания, так и технической—открытых собраний, недостаточную подготовку массовых кампаний в деревне и отсутствие учета опыта, отсутствие систематической индивидуальной агитации, слабую постановку шефработы; б) по линии

профорганизаций: отсутствие системы проведения союзных собраний, слабое участие в них коммунистов, недостатки в работе производственных совещаний, слабая работа среди безработных и на частных предприятиях; в) по линии обществ и др. организаций: слабость ряда мелких добровольных организаций, недостаточное внимание общественным организациям со стороны парт. организаций, слабое участие в обществ.-массовой работе кооперации, ККОВ, ряд недостатков в работе п. просвет. учреждений в деревне и др.

По докладу о снижении розничных цен Пленум отметил некоторые положительные результаты проводившейся работы (снижение бюджетного набора и цен на отдельные товары в дерев. и сельск. кооперации, некоторое регулирование частного рынка, широкая полу-

ляризация вопроса о снижении цен в городских организациях, некоторый перелом среди коопер. и госторг. работников в смысле более быстрого и точного проведения директив о снижении цен). Наряду с этим Пленум констатировал ряд отрицательных моментов, выявившихся в ходе работы по снижению цен: снижение цен все еще проводится торг. - кооп. организациями только под нажимом Окркомторга, наличие фактов сопротивления снижению цен и стремление обойти предельные цены путем ухудшения качества, неполное доведение снижения до потребителя, разноречивые цены в различных видах кооперации, колебание цен на пищевые продукты первой необходимости, слабое снижение цен на продукцию местной промышленности, ряд недостатков в снабжении рынка товарами, слабое руководство коопер-

гатов низовой сетью и недостаточный контроль со стороны партийных, советских и профсоюзных организаций, а также кооперативной общественности на местах.

Пленум признал необходимым заострить внимание всей организации на задачу выполнения директив в этой области полностью и в срок (10 проц. снижения к 1 июня) и наметил ряд конкретных мероприятий (проверка 30 проц. кооперации, налаживание учета движения цен, принятие решительных мер против нарушения торговыми органами директив, рационализация сети и др.).

Пленум заслушал также информацию о ликвидации округа и дал директивы о проведении надлежащей подготовки и соответствующей разъяснительной работы среди населения.

Пленум Оршанского Округкома

Мартовский пленум Оршанского Округкома главное внимание уделил вопросу массовой работы среди рабочих. Пленум отметил ряд недостатков, выявленных при подведении итогов массовой работы: несоответствие зачастую содержания работы запросам масс, отсутствие системы и кампанийско-ударный характер массовой работы, низкое качество агитации, связанное с слабой подготовкой рядового партийца и зачастую с халатным и недостаточно ответственным отношением докладчиков и руководителей, слабое участие вследствие перегрузки ответственных партийцев, имеющих большой опыт в отдельных формах массовой работы, отсутствие руководства со стороны ячеек индивидуальной и групповой формой агитации, недостаточное выяснение на местах вопросов массовой работы, недостаточный учет и обмен опытом работы. Пленум тщательно подвел итоги проводившейся до сих пор низовыми, партийными, профессиональными и другими общественными организациями массовой работы среди

отдельных групп рабочих и на основе учтенного опыта наметил конкретные формы проведения этой работы в дальнейшем.

Пленум заслушал также доклад Горещкого райкома и выводы обследования инструктора Округкома. Работу Райкома Пленум признал удовлетворительной и обратил внимание Райкома на некоторые недостатки в области руководства хозяйственным и кооперативным строительством, оживления профработы и советов, а также партстроительства (как-то: неполное вовлечение в части ячеек партийцев в практическую работу, недостаточное руководство ячейками комсомольской работой, невыполнение постановления о вовлечении делегатов в практическую работу и ликвидации неграмотности среди них и др.).

В связи с чрезвычайно обостряющимся в Оршанщине топливным вопросом, Пленум заслушал специальный доклад по этому поводу и дал ряд директив по изживанию топливного кризиса, в частности в отношении торфоразработок и при-

менения торфа в качестве топлива.

По докладу Политотдела № дивизии об очередных задачах территориальной работы, Пленум наметил ряд мероприятий по улучшению ра-

боты по военизации и терстроительству в округе.

Большое внимание Пленум уделил также итогам перевыборов с/с и докладу о Мартовском Пленуме ЦК КП(б)Б.

Пленум Гомельского Округкома

Главное внимание Мартовского Пленума Гомельского Округкома было уделено докладу Бюро ОК, вызвавшему оживленные прения (выступало 19 т. т.). Пленум утвердил всю проделанную за отчетный период работу и одобрил политическую линию и руководство Бюро ОК во всех областях его деятельности. Из достижений в работе Пленум особо подчеркнул принятие мер в отношении сохранения нормального хода работы местной промышленности достаточную подготовку кампаний перевыборов советов, правильное заострение внимания всей организации на сельхоз. кампании, своевременное проведение и руководство важнейшими политическими кампаниями, частичные результаты в области снижения цен. Пленум наметил ряд основных задач на предстоящий период, в частности в области хоз. строительства, нацполитики, работы среди бедноты и пр. Отметив, что приток в партию рабочих от станка и батраков попрежнему остается слабым, Пленум обратил на это внимание парторганизации.

Серьезному обсуждению пленума подвергся вопрос о ходе снижения цен. В прениях особо подчеркивались слабая общественность вокруг снижения цен, слабое участие проф-

союзов и лавочных комиссий в этой работе; отмечались также ненормальности в строении лавочных комиссий (например, создание лавочных комиссий по союзной линии) и взаимоотношения их с администрацией. Пленум констатировал невыполнение постановления апрельского пленума ЦК ВКП об 10-проц. снижении розничных цен, явно недостаточное снижение промышленной части набора, совершенно незначительное снижение уровня торговых расходов против 25-26 года, отсутствие внимания снижению цен на продукцию местной промышленности, недостаточное руководство кооперативов низовой сетью в области снижения цен, слабое вовлечение широких масс рабочих и крестьян в эту работу.

Наряду с этим Пленум все же отметил, что за последнее время наметился перелом в работе по снижению цен. Пленум дал директиву не ослаблять темпа работы в этой области и наметил ряд конкретных задач на ближайший период.

Пленум подвел итоги последней кампании перевыборов советов и на основе выявившихся в процессе кампании недостатков и достижений дал ряд указаний по оживлению и укреплению советов и низового советского аппарата.

ХРОНІКА

Парт. организац. вопросы.

Работа с активом. Могилевский ОК заслушал доклад о состоянии районного и ячейкового партактива и работе с ним. Окружком констатировал ненадежность количественного и качественного учета актива, его работы и проверки выполнения ее, неравномерную нагрузку актива, нерациональное использование отдельных товарищей. Для улучшения работы с активом, Окружком имеет следующие мероприятия: регулярный созыв совещаний актива по отраслям работы и общерайонных собраний актива, проведение курсов подготовки и переподготовки работников, улучшение постановки самообразования актива, создание и оживление работы агитпропколлективов. Даны также указания о вовлечении ячейкового актива в общерайонную работу (путем заданий, выделения в комиссии и т. д.) и улучшении работы с выдвиженцами (путем совещаний, заслушивания докладов, как выдвиженцев, так и руководителей учреждений, где выдвиженцы работают и т. п.).

Работа кандидатских групп. В выводах о состоянии и работе кандидатских групп, Бобруйский Окружком констатировал, что большинство (из 12 имеющихся групп) свое существование оправдало. Отмечены следующие положительные моменты в работе: К-тская группа облегчает отягчение к-тов партии, живущих далеко от ячейки, и работу, выявление беспартийного актива способствует лучшей ориентировке Райкома в обстановке, подготовке на практич. работе к-тов к переводу в члены (чем создается база для создания в дальнейшем уставной ячейки). Наряду с этим имеются и недостатки: 1) малочисленность, слабая политическая подготовка и ответственность канд. групп, что отражается на дисциплине и затрудняет работу, 2) более слабые группы занимают почти исключительно внутри-поспартательной работой, 3) недостаточно усвоено положение о к-тских группах самими группами, а также Райкомом, отчего в организац. постановке работы имеется ряд ненормальностей; наприм.: т.-к. к-тские группы не имеют права выступать самостоятельно от имени партии, а РК с ними недостаточно связаны; были случаи, когда одна к-тская группа выставила к-туры в выборные органы от имени ближайшей ячейки КПБ, другая — от имени ячейки КСМ. Одна группа проводит свои собрания совместно с ячей-

кой КСМ, а протоколы записаны, как протоколы ич. КСМ совместно с и-тской группой; секретари кандидатских групп часто избираются на собраниях, а не назначаются Райкомом. РК допускает в качестве секретарей групп — кандидатов партии; иногда группа распыляется среди беспартийных (выбор беспарт. секрет. собрания, в состав к-ссии); кандидатские группы заслушивают доклады беспартийных и дают им директивы; директивы РК кандидатским группам ничем не отличаются от директив, даваемых уставным ячейкам; некоторые ячейки, в районе которых находится кандидатская группа, заслушивают доклады последних; и др. Окружком дал указания Райкомам об изживании этих ненормальностей.

Регулирование роста и состава партии. В выводах по обследованию состояния роста и социального состава организации за время декабрь 1925 г. — декабрь 1926 г. Могилевский Окружком отмечает, что означенный период характеризуется усиленной тягой в партию кр-в и служащих при не совсем достаточной тяге рабочих крупных предприятий и совершенно незначительной тяге с.-х. рабочих и батраков. Всего за 1926 г. подано заявлений 845 ч., из них рабочих — 229, крестьян — 434, служащих — 182; принято в кандидаты партии: рабочих — 185 (31,5 проц.), с.-х. рабочих и батраков — 17 (2,8 проц.), крестьян — 303 (51,6 проц.), служащих — 77 (13,1 проц.), кулаков — 5 (1 проц.). В общем в составе организации имеется снижение рабочих на 10 проц. Такое положение Окружком объясняет: 1) успешной работой районных организаций по практич. осуществлению партдиректив в области вовлечения кр-в в партию, при чем отдельными низовыми организациями не всегда проявлялся достаточно серьезный подход к изучению принимаемых. 2) отсутствием работы среди батраков и с.-х. рабочих и 3) недостаточной работы более крупных производственных и транспортных ячеек по вовлечению в партию рабочих от станка. Последнее подтверждается материалами выборочного обследования отдельных ячеек. Так, яч. „Спартак“ насчитывает 113 ч. и к-тов партии при общем количестве рабочих — 715 чел. За год выросла только на 14 чел. (1,9 проц. к общему к-ву рабочих); яч. ст. Могилев насчитывает 115 ч. и к-тов партии при 894 рабочих, принято всего за год в партию — 11 чел.; ячейка

„Ильич“ насчитывает 28 партийцев при 241 рабочем, принято за год всего 4 чел. Основные причины, как выявило обследование это: слабая массовая работа, слабая индивидуальная работа, отсутствие работы с беспартийным активом, бонзья нагрузка, а также в некоторых случаях недостаточная авторитетность ее и компрометирующие поступки отдельных партийцев. Наряду с недостаточным ростом крупных производственных ячеек, Окружком отмечается значительный и даже чрезвычайный рост ячеек мелких производственных предприятий (так, яч. Швейпром, имеющая плохую экономическую базу при 73 рабочих, при наличии периодич. безработицы, приняла за год в партию 12 чел., яч. Обувников (обслуживает 43 рабоч.) приняла в партию 6 чел.

Перевод из кандидатов в члены ОК признан нормальным (66 проц. рабочих, 30 проц. крестьян и 4 проц. служащих). Как общий недостаток, отмечается затяжка процесса оформления, как приема и кандидаты, так и перевода в члены, особенно, в районных организациях.

Вопросы агитпропаботы

Самообразование. Полоцкий Окружком констатировал, что самообразование заняло значительное место в парт. организации, охвачено самообразованием около 33 проц. парт. организации, 146 комсомольцев и 142 беспартийных. Всего имеется 70 кружков по самообразованию в округе; кроме того, имеется 34 кружка учителей. Часть кружков не учтена. В городе индивидуальным самообразованием охвачено 61 чел. Перевод городского актива на индивидуальное самообразование по оценке ОК в основном себя оправдал. Большим недостатком является слабость консультантов в районах, перегруженность консультантов, как в городе, так и в деревне, другой работой и перегруженность программ. Недостаточно руководство консультантами со стороны РК, не практикуются совещания консультантов. Недостаточно Райкомы руководят самообразованием среди учителя, слабо вовлечены кружки по самообразованию беспартийный актив. Не развернута работа по профтехническому самообразованию.

Курсы секретарей сельячеек. Могилевский Окружком постановил провести с 15 июня месячные курсы секретарей сельячеек. Курсы рассчитаны на 30 человек (по

Работа группиров и индивидуальных. Проведенное 2-м Витебским РК совещание группиров и индивидуальных выявило ряд недочетов в работе последних: неудовлетворительный подбор группиров и индивидуальных, слабость их политподготовки, отсутствие достаточной поддержки группиров со стороны партийцев, группиров в беспарт. массе не все знают, партийцы группировом и индивидуальном мало занимаются, есть недооценка со стороны бюро ячейки этого института и недостаточно руководство им. На основе материалов совещания, Райком разослал всем ячейкам директивное письмо, где даются подробные указания ячейкам о роли и месте в общей системе низовой парт. работы группиров и индивидуала и задачах ячейки. В частности, в целях улучшения руководства группировками и индивидуалами, Райком предложил ячейкам создать из них кружок для проработки практических вопросов их работы и систематически олимпиадовать с наилучшими мероприятиями ячейки.

три секретаря от каждого района). АПО поручено программой курсов приблизить к программе курсов пропагандистов, с таким расчетом, чтобы секретари ячейки одновременно могли быть и активными руководителями парт. просвещения в деревне.

Воспитательная работа среди пионеров. По докладу о состоянии воспитательной работы среди пионеров, Минский Окружком констатировал наряду с некоторым сдвигом в сторону оживления работы (усиления участия в общественно-политических мероприятиях партии и комсомола, организации досуга пионеров, внедрении трудовых пайков) - ряд недостатков: слабое интернациональное воспитание, особенно в деревенских отрядах, слабое внедрение сельскохозяйственного воспитания, отсутствие контроля и учета читаемой пионерами литературы, недостаточное приобщение работы к старшим прослойкам пионеров, слабая подготовка пионер актива и отсутствие у него элементарных педагогических знаний, слабая материальная помощь пионер. организации со стороны союзов, слабое привлечение к работе культурных сил и родителей Окружком дал ряд практических указаний в деле дальнейшего улучшения воспитательной работы и устранения недостатков.

Вопросы работы среди женщин.

Работа среди трудящихся женщин в местечках. Желютиел Бобруйского Окружкома в результате проверки состояния работы среди трудящихся женщин-евреек отметил ряд достижений: создано 3 делегатских собрания, насчитывающих 166 делегатов, 65 женщин-евреек охвачено другими делегатскими собраниями. Делегатские собрания обеспечены руководителями и литературой на родном языке. Кроме делегат-

ских собраний, практиковались общие собрания женщин и организованы кружки: газетных 4, по ликвидации неграмотности 1. В потребительской и кустарной кооперации вовлечено 211 пайщиц, 19 женщин выбрано в ККОВ, 9 в сельсовет, участвовало в переизборной кампании Советов 1111 (из общего количества свыше 4.000). В добровольные общества вовлечено 136 чел., в выборных органах этих обществ — 4 человека. Рост

партии за счет евреек местечек идет медленно (всего вступило 7 человек) вследствие предъявления больших требований. По линии привлечении в КСМ обстоит более благополучно: по четырем местечковым ячейкам КСМ насчитывается 146 еврейских девушек.

Из недостатков отмечено: не было подбора практических вопросов, на собраниях женщины не ведется работа на родном языке среди делегатов-евреек, входящих в общегосударственные собрания, недостаточно проведения работы по учету женщин-евреек, занятых на производстве, а также по определению их на производство и созданию артелей, не достаточно уделено внимания работе среди женщин в местечках со стороны Евбюро.

Окружком принял выводы Женотдела, как материала, и предложил Евбюро, совместно с Женотделом, провести в месячный срок проверку выполнения директив июльского Пленума ЦК о работе в местечке вообще и среди трудящихся женщин в частности.

Работа делегатских собраний. В предварительных итогах работы делегатских собраний Оршанский Окружком отмечает улуч-

шение руководства со стороны РК (почти все РК регулярно созывают методические совещания, заслушивают доклады) и ячеек (более серьезный подбор руководителей и заслушивание докладов), делегатские собрания работают регулярно (почти без перебоев), повысилась активность делегатов на собраниях, все деревенские собрания работают на белорусском языке, небольшая часть на смешанном (белорусско-русском), одно собрание работает на польском языке, при трех собраниях организованы еврейские секции, хорошо поставлен учет работы (дневники, подробные протоколы). Главные недостатки в работе: слабое посещение делегатских собраний (35-40 проц.), что объясняется, главным образом, дальностью деревень от пункта собраний, а также бытовыми условиями. Не всюду есть унияка теоретических и практических вопросов, слабо втягиваются делегатки в практическую работу, слаба работа по ликвидации неграмотности среди делегатов, слабо привлекаются делегатки на парт. и комсомольские собрания, слабо поставлена подписка на журнал „Робітніца і Сяляк“.

Вопросы деревенской работы.

Совещание ревизионных комиссий потреб. обществ. Мозырский Окружком созывает совещание ревизионных комиссий потребительских обществ, с повесткой дня: 1) Практическая работа ревизионных комиссий в области снижения цен, режима экономии и рационализации аппарата, 2) методы ревизии, 3) основные формы счетоводства 4) о сборе паевых капиталов.

Обследование работы среди бедноты. Оршанский Окружком постановил провести до 15 июня обследование работы среди бедноты и беспартийного актива в Толочинском и Богуславском районах. Обследование будет проводиться инструкторами Окружкома и Окрисполкома.

Обследование хозяйств крестьян-коммунистов. Сошненский Райком провел обследование хозяйств 34 коммунистов-крестьян, из коих 17 являются самостоятельными хозяевами, а 17 — членами семьи. Обследование выявило рост обеспечения: 1) землей: безземельных было до 171 — 13, в 1921 г. — 9, сейчас ни одного. От 5 до 10 дес. было в 17 г. — 18, в 21 г. — 25, сейчас 31. 2) скотом: безлошадных уменьшилось с 13 в 17 г. и 11 в 21 г. до 3 в настоящее время. Безкоровных соответственно с 12 (17 г.) и 10 (21 г.) до 1 (в наст. время). Хозяйственное укрепление происходило, главным образом, за счет приреки земли (10 хозяйств) и нечеловеческих затрат (около 50 проц. хозяйств имеют от 100 р. до 400 р. побочных заработков в год) и падает, главным образом, на коммунистов, ранее не имевших хозяйства (батраков, прибывших из других районов). Культивизация хозяйств коммунистов недостаточно продвинулась: 4-х лошадей и многопольный севооборот принимают только 5 хозяйств, тракторные только 8 хозяйств, минеральное удо-

брение (неполностью) — 17 хозяйств, ранний пар — 4 хозяйства, вспашка под зябь (частично) — 10 хозяйств, зерноочистка (частично) — 12 хозяйств, связь с агрономами держит только 8 хозяйств и часть держит случайную связь, правильный уход за скотом ведут только 4 хозяйства. Кооперировано: сельскохозяйственной кооперацией 15 хозяйств (с полным паем 9 хозяйств, с неполным 6) в мелноративных товариществах 2 хозяйства и молочных одно хозяйство, в потреб. кооперации состоят только для хозяйства. В отношении парт. работы и связи с массами: из обследованных коммунистов 26 чел. со стажем 25-27 г.; охвачено парт. учебой 50 проц.; газет выписывают 24 (11 ч. „Правду“); постоянную парт. нагрузку имеют 26 человек, остальные никакой нагрузки не имеют, тратят на парт. работу в неделю 4-6 часов — 50 проц.; живут далеко от ячейки (4-8 верст) — 21 человек. На публичных работах работают: платно 12 чел. и бесплатно 13 ч. Состоят в общественных организациях: МОПР — 29, ДН — 25, Авангард — 24; принимают участие в работе изб.-читален и красных уголков — 10; все коммунисты на дому посещаются крестьянами, где проводится читка газет, беседы и т. п.

В отношении быта: в 10 семьях имеются дети пионеры, в 20-ти семьях проводятся религиозные праздники, в 16-ти семьях имеются иконы (из последних в 3-х коммунисты главы семьи), жены коммунистов в общественную работу не втянуты, но все-же более активны, чем окружающие крестьянки.

Настроения и стремления: удовлетворены своим хозяйством 12 человек, 4 человека имеют стремление организовать коллектив, 11 человек стремятся на фабрику, 6 человек хотят платной работы и 1 — поехать учиться.

БІБЛІОГРАФІЯ

Проф. Довнар Запольский „Народное хозяйство Белоруссии“

Советской Белоруссии достались в наследство от старого буржуазного строя чрезвычайно скудные материалы по экономике края. Материалы эти в большинстве случаев разбросаны по различным источникам, относящимся к экономике всей бывшей Российской империи. В таком виде они не могут дать полного освещения динамики развития народного хозяйства довоенной Белоруссии. Первой попыткой исследования и освещения этой динамики является работа проф. Довнар-Запольского „Народное хозяйство Белоруссии“. В этой работе автор дает в систематизированной форме довольно ценный эмпирический материал, характеризующий динамику развития народного хозяйства довоенной Белоруссии, в этнографических ее границах. К сожалению, автор в большинстве случаев умалчивает в своей работе об источниках помещенного в работе материала, что не дает возможности судить о достоверности самих источников. Указание источников важно было-бы еще и для проверки некоторых не совсем правильных выводов, делаемых автором в работе.

Проф. Довнар-Запольский подверг изучению большой в историческом аспекте период развития народного хозяйства Белоруссии, — период, в течение которого происходил переход народного хозяйства от крепостнических форм к капитализму, а также развитие при капитализме. Хотя автор много

уделяет внимания освещению роли капитала в развитии как сельского хозяйства, так и промышленности и неоднократно ссылается на оценку этой роли Лениным, однако, у него недостаточное понимание социальной функции капитала. Понятие „Капитал“ у автора имеет исключительно материальный, технический смысл и эту сторону капитала автор смешивает с социальной стороной его. Так, на стр. 144 автор говорит: „Десятки лет освобожденный от крепостного ига крестьянин работал без помощи капитала“. В деревне капитал был редким и дорогим гостем. С течением времени капитал стал буравить белорусскую деревню. И далее цитируется мысль Ленина: „Капитал освободил земледелие от феодализма“ и т. д. Как видим, автор употребляет понятие „Капитал“ исключительно в материальном смысле, тогда как цитируемая им мысль Ленина говорит о социальной стороне капитала, об общественной силе его в буржуазном обществе. Если бы автор не игнорировал этой стороны капитала, то он не мог бы говорить, что „в деревне капитал был редким и дорогим гостем“, ибо никто иной, как этот „дорогой гость“, сыграв прогрессивную историческую роль в освобождении земледелия от феодализма, породил и ускорял затем пауперизацию, обеднение значительной группы крестьянства. Ведь, никто иной, как сам автор, дав на стр. 33 табличную сводку распределения земельной собствен-

ности в эпоху 1877-1905 г., говорит: ... „Конечно, часть крестьянских земель были „крестьянскими“ только по странностям тогдашней юридической и статистической терминологии, ибо среди собственников из числа крестьян по паспорту были и крупные“. Наконец, констатирование автором на той же странице роста купеческого (торгового) землевладения — разве не подтверждает еще раз роста социальной мощи капитала в сельском хозяйстве Белоруссии в эпоху 1877-1905 г. Этого автор совершенно не видит; он знает капитал только, как материальные средства производства и поскольку таковыми крестьянское хозяйство (бедняцкое и средняцкое) слабо обеспечено, он и говорит, что „в деревне капитал был редким и дорогим гостем“. Нельзя также согласиться с автором в изображении им социально-экономических отношений между белорусским крестьянином и помещиком. Так, на уже указанной 144 стр. автор говорит: ... „рядом с ним (с крестьянином — курсив наш), сидел помещик, разоряющийся или разорившийся“... и на стр. 63: .. „Не переводя продуктов на деньги и не считаясь с рыночной ценой, помещик по существу дорого оплачивал все эти услуги“... По автору выходит, что в 80 г.г. в имении сидел „простачок“ помещик или „простачок“ управляющий (*нан частю жил в Варшаве или в Петербурге* — курсив наш), которые были совершенно в беспомощном положении, совершенно не ориентировались в развивавшихся тогда рыночных отношениях, и поэтому крестьянин-батрак, получая за оказываемые услуги вознаграждение натурой, извлекал большие выгоды, а помещик через это разорялся. До сих пор большинство более или менее беспристрастных исследователей помещичьего строя в б. России считало, что помещики всеми способами эксплуатировали крестьян; что после крепостной реформы, когда помещичьи хозяйства

стали перестраиваться на капиталистический лад, эксплуатация еще больше возрастала, а по автору выходит, что в Белоруссии в 80 г.г. помещик еще совершенно не знал рыночных отношений, хотя, как утверждает автор, и жил в Варшаве или Петербурге; не зная рынка, он переплачивал натурой крестьянам-батракам. Полнейшая идеализация помещичьего строя в довоенной Белоруссии.

Не менее идеалистическую оценку дает проф. Довнар-Запольский в своей работе и крепостной реформе. Так, на стр. 66 говорится: „Крестьянин вышел из реформы свободным, с землей, которая на первое время могла удовлетворить в громадном большинстве наличное поколение“. Чтобы не распространяться много по этому вопросу, не лишне будет вспомнить классическую оценку крепостной реформы, данную Лениным (кстати, автор на него неоднократно ссылается в своей работе, хотя, как нами уже указывалось, не совсем правильно понимает его) ... „Насквозь лицемерна и лжива та оценка „великой“ реформы, которая стала у нас ходячей: „Освобождение крестьян с землей при помощи госуд. выкупа“. А на самом деле это было освобождение крестьян от земли, потому что от тех надслов, которыми в течение веков владели крестьяне, были сделаны громадные отрезки, а сотни тысяч крестьян были совсем обезземелены“ (Ленин, т. IX стр. 263). В корне неправ также автор в характеристике деятельности быв. царского правительства, когда он на стр. 142 говорит: „Прежнее правительство было слишком осторожно, чересчур берегло казенный сундук“... Каждый гражданин Советского Союза теперь уже знает, как беспощадно расточались правительством русского самодержца народные средства. Ни о каком устремлении прежнего правительства в сторону крестьян, о котором говорит автор, не могло быть и речи, ибо прави-

тельство, как и сам царь, представляли собой верхушку дворян-помещиков и могли только устремляться в сторону последних.

Нельзя также не коснуться взгляда автора на условия развития сельского хозяйства. На стр. 142 говорится, что к таким условиям относятся „умелое приложение труда и наличие капитала“. — „Умелое приложение труда к сельскому хозяйству это — базис его успеха“ и на стр. 143... „Долго царившая безграмотность — вот первая причина, задерживавшая успехи сельского хозяйства“. Нисколько не отрицая значения как общей, так и сельско-хозяйственной грамотности в деле развития и улучшения сельского хозяйства, все-ж-таки необходимо указать, что не этот фактор является первопричиной, задерживающей развитие сельского хозяйства. Успехи развития всякого производства зависят, в первую очередь, от величины его производительных сил, т. е. от обеспеченности средствами производства и рабочей силой, от обеспеченности капиталом. Это подтверждает даже сам автор, когда на стр. 144 говорит: „Основным двигателем американского фермерского хозяйства является банкир. Это он капитализирует рынок. Это он составляет машины на фермы, строит элеваторы, железные дороги и т. д.“. Таким образом, автор противоречит сам себе: то он считает основным базисом успеха развития сельского хозяйства „умелое приложение труда“, интеллигентность, то обеспеченность хозяйства капиталом; правда, последнее он видит только на примере американских фермерских хозяйств.

В высшей степени идеалистичен и примитивен взгляд автора как на сельское хозяйство, так и ремесленное производство средних веков. Так, на стр. 142 говорится: „...Конечно, в средние века, когда природа сама все давала крестьянину, требуя от него только примитивного труда, а ремесленный рабочий соединял с ремеслом выс-

ший художественный вкус“... Известно, что на протяжении всего своего исторического развития человечество вело борьбу с природой, чтобы обеспечить себя необходимыми средствами существования; чем ниже была ступень развития человека, тем относительно больше были его трудовые затраты для добывания средств существования. А по автору выходит наоборот. Подобный взгляд можно встретить разве только в народных сказках и рассказах, а не в работе, претендующей на научную

Чрезвычайно большую дань отдал автор в своей работе так называемой семейно-трудовой теории, идейными творцами которой являются так называемые неонародники — проф. Челинцев, проф. Чаянов и др. Сторонники этой теории, кладя в основу крестьянского хозяйства биологию семьи, утверждают, что объем крестьянского хозяйства зависит почти исключительно от объема его семейно-рабочего состава. По марксистской же концепции выходит, что объем крестьянского земледельческого хозяйства зависит исключительно от размеров производительных сил хозяйства, т. е. от количества его рабочей силы и средств производства

Каков же взгляд по данному вопросу автора? На стр. 15 он приводит группировку крестьянских хозяйств б. Витебской губ. по посевной площади и устанавливает зависимость размера посевной площади от величины семьи и наличия в ней мужчин. Выводы автора отличаются чрезвычайной смелостью и категоричностью. „Ряды цифр идут с замечательной правильностью. Количество женщин в семье падает по мере укрупнения семьи и увеличения посевной площади“ и далее „но как только от хозяйства маломощного, может быть, даже среднего (4-6 десятин), хозяйство переходит в стадию более зажиточного, сразу наблюдается скачок к понижению количества женщин в хозяйстве и к укрупнению семьи“

Насколько приведенные автором в таблице данные соответствуют действительности, судить трудно, ибо автор не указывает даже источника их. По автору выходит, что размер посевной площади крестьянского двора зависит исключительно от размера семьи и наличия в ней мужчин. Средства производства совершенно игнорируются. Наконец, в корне неправилен взгляд на крестьянскую семью, как на самодовлеющую биологическую единицу, которая получает рабочую силу только из воспроизводства ее в собственных пределах. Статистические данные о дифференциации крестьянских хозяйств в довоенное время говорят о том, что чем выше крестьянская группа, чем больше в ней на двор приходится работников, тем больше в данной группе наемных работников. Об этом автор совершенно забывает.

Еще более нелепыми кажутся попытки автора доказать, что различная степень культурного развития губернии этнографической Белоруссии обуславливается преобладающим составом мужских работников. Так, на стр. 15 автор утверждает: „Наиболее культурная губ. Гродненская дает преобладающий состав мужских работников, а наиболее отсталая Смоленская — женщин. Если бы автор высказал этот „научный“ взгляд 2-3 веками ранее, то, вероятно, нашел бы среди читателей его работы таких чудаков, которые бы сочли этот взгляд серъ-

езным. В условиях же нашей современной действительности едва ли найдутся такие чудаки. Во всяком случае, этот взгляд указывает на то, что автор подходит к общественному явлению в высшей степени поверхностно, схоластически; что ему чужд диалектический подход, требующий, чтобы общественные явления брать во всесторонности, в связи со всей совокупностью окружающих условий. Автор совершенно игнорирует исторические, экономические и др. условия, характеризующие степень культурного развития той или иной губернии.

Работа проф. Довнар-Запольского не исчерпывается указанными недостатками. Размер статьи, однако, не позволяет остановиться на критическом рассмотрении других положений данной работы. В общем следует отметить, что работа характеризует идеологическую неустойчивость автора. Несмотря на то, что он некоторым теоретическим положением своей работы хочет дать марксистское освещение, неоднократно цитируя Ленина, — все-таки конечные выводы имеют в высшей степени идеалистическое освещение. Ссылки на Ленина понадобились автору только для того, чтобы отдать дань духу времени, ибо теоретическая концепция работы автора в корне противоречит ленинизму.

П. Пинчук.

„Наш край“

Штомесячнік Цэнтральнага Бюро Краязнаўства пры Інстытуце Беларускай Культуры

Пытанні вывучэння асаблівасці краю, усебаковае і дасканалае азнаямленне з прыроднымі багаццямі краіны захоплівала ўсё большыя і большыя колы працоўных Беларусі.

Каб гэтыя імкненні рэалізаваць на справе і гэтую удзячную задачу пры данамозе усяго грамадства вырашыць, Цэнтральнае Бюро краязнаўства, поруч з пашырэннем сеткі сваіх гурткоў, пачало выдаваць штомесячны журнал „Наш Край“.

Патрэбінаць у выданні такога журналу, які арганізаваў-бы правільную настановку краязнаўчай працы, дапамагаў-бы ў рабоце, адчувалася вельмі востра і выхад яго ў свет быў спатканы вельмі прыхільна. Да таго-ж часопіс быў узяў на сябе заданне ўцягваць шырокія масы ў вывучэнне (усіх галін) краіны, знаходжанне прыродных багаццяў, дапамагаць працоўным у працы на шляху савецкага будаўніцтва.

Апроч інструкцыйнага матэрыялу, які задавальняе поўнасьцю краязнаўчыя арганізацыі, які падаецца параўнаваць плянава, астатні матэрыял вельмі раскіданы. Азнаёмімся больш падрабязна з гэтым пытаннем.

Калі азнаёмімся з матэрыялам ад першага да апошняга нумару, нам адразу кінецца ў вочы надзвычайна вялікая колькасць артыкулаў аб прыродзе Беларусі. Часамі гэтыя артыкулы ня маюць практычнага значэння, падаюцца ў сьцісла-акадэмічным выглядзе, што бязумоўна мала, а то і зусім недаступна члену-масавіку краязнаўчай арганізацыі.

Гэтыя артыкулы перасыпаны вялікім лікам лацінскіх і другіх тэрмінаў і гэтым ужо робяцца недаступнымі чытачу, на якога толькі і орыентуецца часопіс.

Высвятляюцца ў час і пытанні гісторыі, архэалогіі, пытанні мастацтва.

Зусім мала матэрыялаў аб даследаванні прамысловасці і гандлю, а гэтыя галіны ня могуць ня цікавіць краязнаўцу-даследчыка пры вывучэнні той ці іншай мясцовасці. Спынімся на пытанні вывучэння мясцовасцей.

У „Нашым Краі“ амаль у кожным нумары змяшчаюцца допісы з месц. Асьвятляюцца ўсе бакі жыцця вёскі, сельсавету, раёну. Многа месца вызначаецца на апісанні царквы, яе гісторыі, наогул аб гісторыі мясцовасці, а аб сучасным стане насельніцтва — нічога. А трэба было-бы, поруч з апісаннем царквы, даць і другія апісанні. Не захопліваюць занадта пералічэннем вазераў, а даць лік насельніцтва той мясцовасці, якую даследуеш, бо гэта часамі апушчаецца, даць эканамічнае становішча насялення, нацыянальны склад, як праводзіцца праца сярод нацменшасцей, абмяняцца ў артыкулах вопытам працы і г. д. Ёсць апісанне прыгожасці краявіду вакол мястэчку, — а як жыве мястэчка з артыкулу — нам невядома.

На гэты бок трэба звярнуць увагу, трэба гэтае важнае пытанне паставіць на правільны шлях.

За ўвесь час існавання часопісі (з кастрычніка 1925 г.) быў змест шчыра толькі адзін артыкул аб рэ-

волюцыйным руху на Беларусі. Ні ў разьдзеле, дзе зьмяшчаюцца допісы з месц, ні ў другіх—больш ні слова.

Чым гэта тлумачыцца, нам невядома, а гэта бязумоўна адна з буйных адмоўнасьцяў часопісу.

Трэба стварыць сувязь з гістарыяграфіямі і пры дапамозе многалікавых краязнаўчых гурткоў, матэрыялы на гэтую пытаньне трэба зьбіраць і „Наш Край“ павінен у гэтым напрамку быць адным з ініцыятараў.

Мэдыцына на Беларусі—вельмі вострае пытаньне і тут ня можна шкадаваць часу, трэба дасьлядоўваць, вывучаць, але чамусьці ў „Нашым Краі“ амаль зусім нічога няма. Праўда ў адным з нумароў зьявіўся артыкул д-ра Магілеўчыка „Санітарныя і гігіенічныя умовы хаты і двара беларускага селяніна“. Ніводным словам не агаварваецца „Наш Край“ аб быццё сялянства, аб новых праявах быту, аб ролі жанчыны ў сучасным будаўніцтве і г.

Вельмі мала і павярхоўна адбываецца жыцьцё нацменьшасьцяў на Беларусі, а матэрыялы, якія зьмяшчаны, дык і тыя закранаюць пытаньне толькі з гістарычнага боку.

Занадта шмат расьцягнуты аддзел хронікі, дзе друкуюцца паведамленьні аб адбыўшыхся краязнаўчых сходках, аб пытаньнях, якія разглядаліся. Гэтыя весткі нічога не ўяўляюць сабой і іх сьмеля можна не друкаваць. Займаюць яны месца часамі аж болей аркушу.

Нельга абыйсьці пытаньне адносна падпіскі на „Наш Край“. Пры такім вялікі ліку сяброў краязнаўчых арганізацый, як 10—15 тысяч, падпіска на „Наш Край“—усяго 100 ч. Гэта бязумоўна сьведчыць аб слабой працы ў гэтым напрамку рэдакцыі і ЦБ.

У агульным часопіс пакіне вельмі прыемнае уражаньне, тэхнічна выдаецца добра.

Аркадзь Галь.

Адказны рэдактар: М. Галідзед

Члены рэдкалегіі:

А. Сяньківіч.

Рыжкоў.

Гоўзман.

А. Александровіч.

З Ь М Е С Т

	стар
А. Сянькевіч. Літаратурныя аб'яднанні ў БССР	4
А. Сасноўскі. Індывідуальная і масавая агітацыя	7
З. Хацімскі. Інструктарская праца	11
А. Лебедев. О руководстве низовым советским аппаратом	15
А. С.-кі. Перавыбары саветаў і пытанні пролетарскай гегемоніі	20

Н А М Я С Ц О Х

Катушкін. Унутрывыхаваная праца ў Бабруйскай арганізацыі	24
Лур'е і Драгінаў. Чым мы скончылі навучальны год	30
А. Н. Дробнае пытанне з вялікім значэннем	38
А. С. Аб працы інстытуту цэхоргу	40
Б. Васільлеў. Практыка унутрыпартыйнага кіравання	42

Г І С Т П А Р Т

Агульскі. Роль робіт буржуазных арганізацый у індустрыялізацыі	45
У ЦК КП(б)Б	50
Хроніка	54
Бібліяграфія	62

Кожная акруговая і раённая арганізацыя КПБ

Кожная ячэйка, кожны камуністы

Павінен выпісваць і чытаць

„БАЛЬШАВІК БЕЛАРУСІ“

Орган ЦК КП(б)Б

У ЧАСОПІСУ НАСТУПНЫЯ АДДЕЛЫ:

- I. Кіруючыя артыкулы па асноўным пытанням партыйнай працы. Артыкулы аб гаспадарчым і культурным будаўніцтве. Абмен вопытам практыкі партыйнай работы.
- II. Пытанні партыйнай працы на мясцох, аб Чырвонай арміі і г. д.
- III. Гісторыя партыі.
- IV. У ЦК КПБ. У ЦКК КПБ. У ЦК ЛКСМБ.
- V. Крытыка і бібліяграфія.

— УМОВЫ ПАДПІСКІ: —

II	на 1 месяц —	р. 25 н.	II
	на 3 м-цы —	р. 65 н.	
	на 6 м-цаў —	1 р. 20 н.	
	на 1 год —	2 р. 25 н.	

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА:

у канторы газ. „Звезда“ (Менск. Савецкая 63) і ў аддзяленнях на мясцох.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: Менск, ЦК КП(б)Б Аддзел друку

1964 г.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF

CHARLES THE FIRST

BY

JOHN BURNET

OF THE UNIVERSITY OF OXFORD

IN TWO VOLUMES

LONDON

PRINTED BY J. STURGEON

IN THE YEAR 1724

AND SOLD BY

W. BENTLEY

AT THE SIGN OF THE

GRAND ARCADE

IN ST. MARTIN'S LANE

AND BY

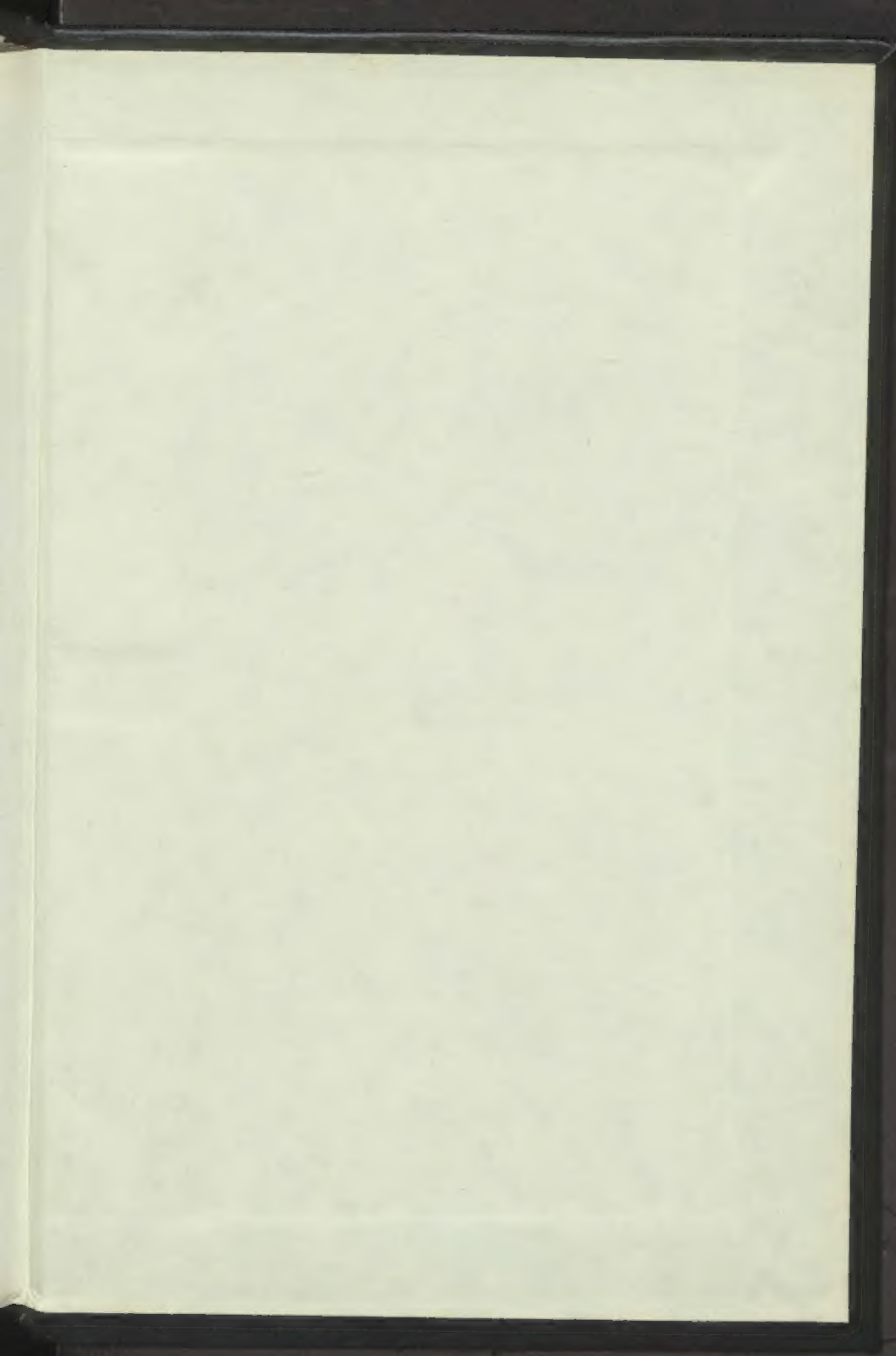
W. BENTLEY

AT THE SIGN OF THE

GRAND ARCADE

##3H1198887 (050)

0000000 1992570